

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952



Година XXVII

Број 740

5. март 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН



КРОЗ ВЕКОВЕ

Пре сто година

Из мартовских бројева дневних и илустрованих листова и часописа из 1866. године „позајмили“ смо вести и мале забавне рубрике које је публика прошлог века радо читала.

ПЕТРОГРАД. — Код древних Грка жена је била равноправан сапутник мушкарца. Многе жене посвећивале су се науци. Теодора, Диогенова кћерка, занимала се математиком. Многе Гркиње привлачила је медицина. Питагорина жена Феано била је прва Гркиња која се посветила филозофији.

ФИРЕНЦА. — Колар Томазо Мазини купио је зграду старог манастирског конака — да би у њој држао израђена кола. На зидовима некадашње трезорије Мазини је приметио остатке фресака страховито заправо. Чишћењем слика, које су обавили локални уметници, откривена је изванредна фреска на тему тајне вечере. На одежди једног апостола нађен је потпис „Рафаел Урбинус, лета господњег 1505“, али је и без тога било јасно да је аутор сликар — Рафаел.

ВИЛНА. — Грађанин Вилне први пут су видели не само у Вили већ у читавом балтич-



ком крају дотад невиђену ствар: плин као средство за осветљавање улица и домова. Радост и одушевљење када су прве гасне светиљке заблистале били су неописиви.

ЛОНДОН. — Енглескине су у последње време завеле моду риђе косе. Природа додељује риђокосима задивљујућу свежину и белину коже. Када, међутим, бринета уз своју тамну кожу и кестењасте очи обоји косу у риђу, то јој даје оригиналан али не увек и привлачан изглед. Енглески хемичар који је изумео састав риђе боје за косу стекао је завидно богатство.

У ОВОМ БРОЈУ:

ДРУМОВИ БАЛКАНА
АНЕДОТЕ
ШАХ
СПОРТ
АЛИСА У ЗЕМЉИ ЧУДА
НА ИЗВОРИМА СТАРЕ МУДРОСТИ
ТИ ЧУДАЦИ ПРОНАЛАЗАЧИ
ЧЕТИРИ ГОДИНЕ МЕЂУ ШИМПАНА-ЗАМА
ЈУРИШ КРОЗ ПОЛАРНУ НОЋ

Кроз нашу
земљу

БЕРДАПСКА КЛИСУРА

Бердапска клисура је највећа пробојница Дунава. Име јој потиче од персијске речи „гирдап“, која значи вртлог; Турци су је прихватили као „гедрап“, а ми од Турака као „бердап“. Према томе, Бердап значи у основи „вртлог“. Ко је прошао бродом кроз ову клисуру могао је да види безброј вртлога и да се увери у оправданост таквог назива. Она почиње код Голубачког града и завршава се код румунског села Гура Вај; у тим границама дужина клисура износи 99,5 км (а не 130 или 138 км — како пише у многим уџбеницима и студијама.) На том растојању укупан пад Дунава достиже 26 м.

Бердапска клисура није јединствена. Она се састоји од четири сутеске и три мање котлине које, идући низ ток реке, леже овим редом (у загради њихове дужине у км) Горња или Голубачка клисура (13), Љупковска котлина (9), Госпођин вир (16), Доњомилашовачка котлина (19), Казани — Велики и Мали (20), Оршавска котлина (16) и Сипска клисура (6,5). Дунав је у Бердапу најдубљи код стене Пјатра Лунга — 82 м. што представља истовремену и нај



већу речну дубину у Европи; та стена налази се у клисури Госпођин вир. Дунав је најужи у Малом казану — на једном месту сужава се на свега 132 м. — На слици једна од станица за контролу пловидбе у Великом казану у Бердапу.

Бифтек под високим притиском

Последњих година висок притисак од неколико хиљада атмосфера налази све већу примену у науци и техници. Помоћу високих притисака могу се добити вештачке ма-

терије. Нобеловац Либи, професор Калифорнијског универзитета, добио је на тај начин вештачке метале. Он је, на пример, узео нитрат бора, изложио га високом притиску и одмах га потопио у течни азот. Материју добијену на тај начин Либи је сврстао у метале који својом тврдоћом не заостају за дијамантом.

Притисак од 10 хиљада атмосфера може се са успехом применити и у кухињама. Ако се извесне намирнице изложе таквом притиску оне се „скупљају“ чак и на обичној собној температури јер у њима долази до хемијских промена које се дешавају при загревању. Треба рећи да се на овај начин припремљена храна по укусу не разликује од хране спремљене на традиционалан начин.

ЗМИЈА СА ДВЕ ГЛАВЕ

У северозападној Америци постоји змија позната као „гумена змија“. Она спада у породицу боа, а разликује се од осталих из те врсте по томе што су јој реп и глава слични. Када се нађе у опасности, она се склупча и сакрије главу покушавајући да превари

непријатеља тиме што под меће реп као главу. Иако се деси да јој неко озледи или чак одсече „главу“ она је у стању да се бори или умакне на време. Зато није чудно што је реп код тих змија увек пун ожиљака.

АНЕГДОТЕ

У ПРИРОДИ НЕМА ЦРНЕ БОЈЕ

Познати француски сликар Огист Реноар (1841—1919) није волео црну боју. Говорио је да таква боја не постоји у природи.

За време једног одмора који је проводио са сликаром Клодом Монеом (1840—1926) и писцем Алфонсом Додеом (1840—1897) у Крезу, Реноар је изгубио свој капут. Да би га пронашли поћу сва тројица по пољу. Одједном, зачуше Реноаров глас:

— Видим нешто црно у пољу, десно од нас. Како у природи нема црне боје то је сигурно мој капут.

И стварно је био.

У СТИЛУ

За време једног бала приређеног у добротворне сврхе, славни ирски писац Бернар Шо (1856—1950) замоли за игру једну постарију даму.

— Ох! — изненади се жена. Чему имам да захвалим на овом позиву?

— Драга госпођо, што се чудите, па зар ово није добротворна представа — одговори јој Шо.

ЗАР

Једини је Алфред Кер, позоришни критичар од којег су сви стрепели, стигао са закашњењем на премијеру. Пресрео га је лично управник и опоменуо:

— Пссст. Представа је већ почела. Молим вас уђите тихо.

— Зар су већ сви заспали — зачуди се Кер.

БАЗЕН ЗА КОЊЕ

„Тражи се под закуп базен за коње с морском водом. Пожељно је да буде отворен и да се загрева“. Слични огласи све чешће се појављују у европским, америчким и аустралијским листовима.

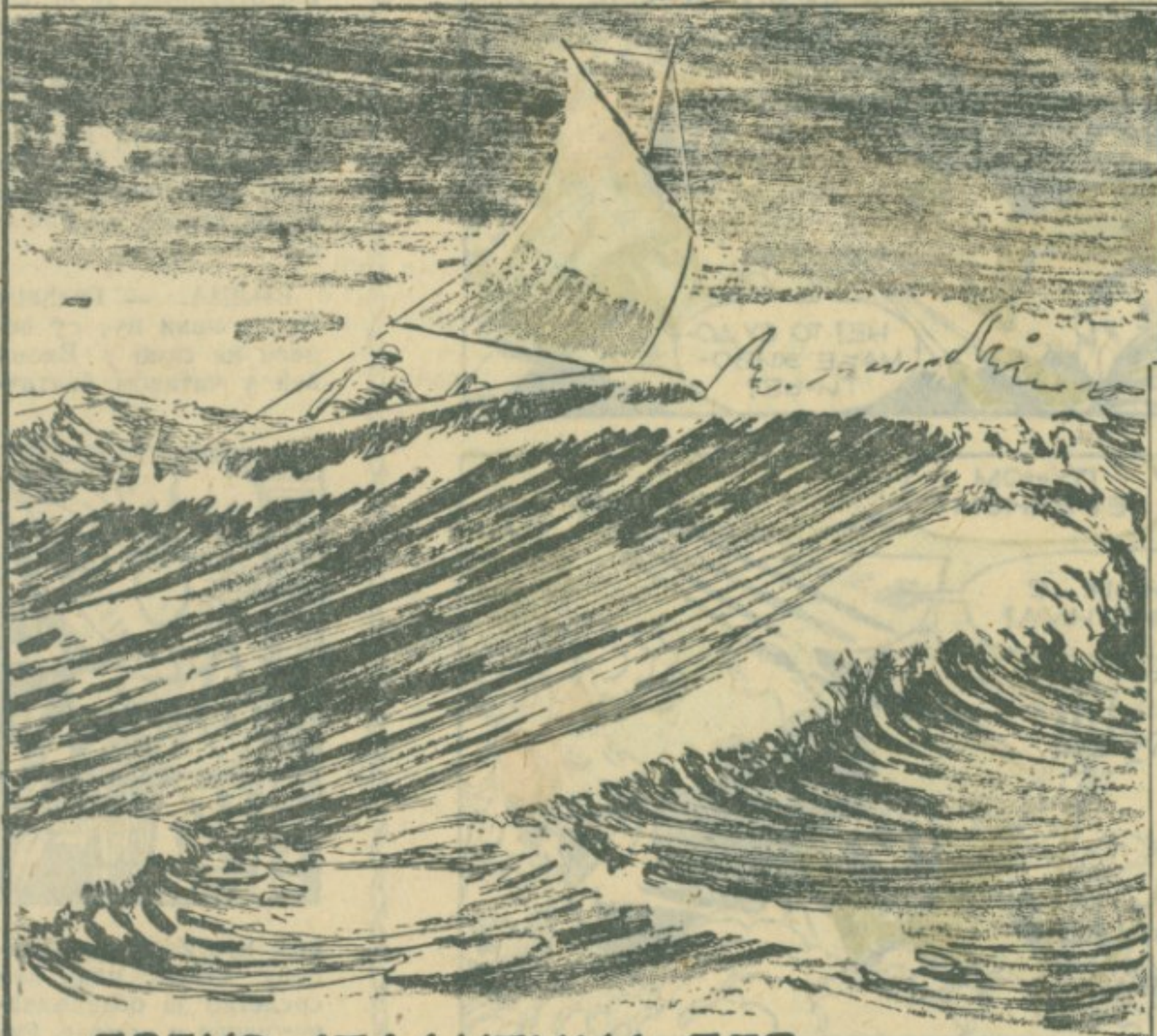
У последње време у програм тренирања врхунских тркачких коња укључује се и пливање коња „слободним стилем“.

— За коња је највеће за-

довољство — тврди један аустралијски тренер — да зарони у топле таласе океана, да са цокејом у седлу плива стотинак метара а да се затим испружи на плажи и изложи своју гриву свежем поветарцу. Тако коњи најбоље сачувају своју добру кондицију...

Први шампион у пливању на сто метара „слободним стилем“ постао је један аустралијски коњ.

Ripley's — Веровали или не!



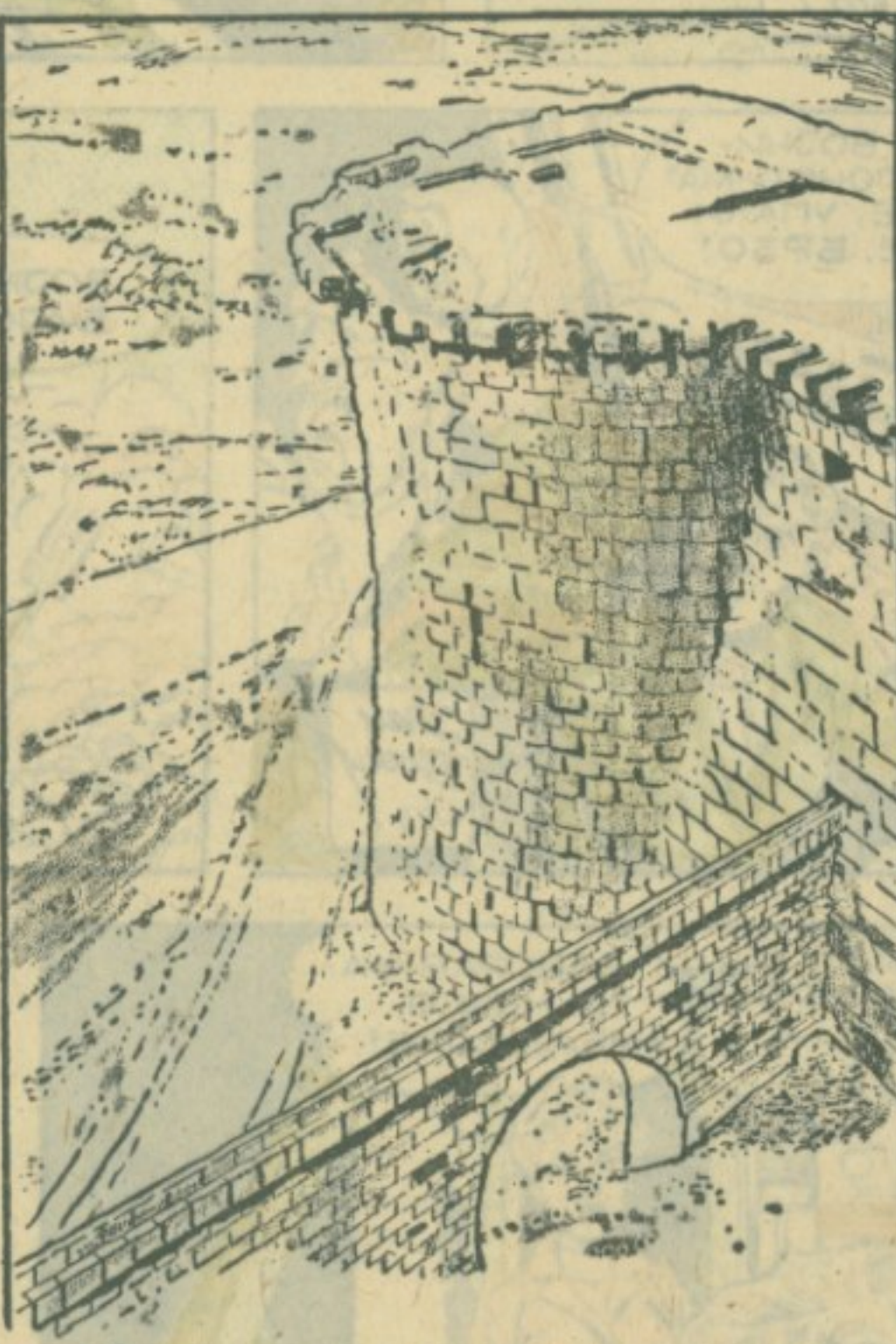
ПРЕКО АТЛАНТИКА БЕЗ ХРАНЕ И ВОДЕ

Француз АЛЕН БОМБАР ПРЕПЛОВИО ЈЕ ЗА 65 ДАНА НА МАЛОМ СПЛАВУ АТЛАНТИК ОД КАНАРСКИХ ОСТРВА ДО БАРБАДОСА. ХРАНЕЊИ СЕ САМО РИБОМ КОЈУ ЈЕ САМ ЛОВИО И ЗАДОВОЉАВАЈУЋИ СЕ ДЕСТИЛИСАНОМ ВОДОМ ДОБИВЕНОМ ИЗ МОРЕКЕ!

ЈЕДАН ГОЛУБ СКЛОНИО СЕ ОД ОЛУЈЕ У ЗАТВОРСКУ ФЕЛИЗУ ПОЛИЦИЈСКЕ СТАНИЦЕ У ШЕРНБЕРКУ (ЕНГЛЕСКА) И УПОРНО СЕ ВРАЋАО У ЊУ КАД ГОД БИ ГА ПУСТИЛИ НА СЛОБОДУ!



ЈЕДАН КАКТУС НА ОСТРВУ РЕУНИОН У ИНДИЈСКОМ ОКЕАНУ ЦВЕТА САМО СВАКЕ 50. ГОДИНЕ



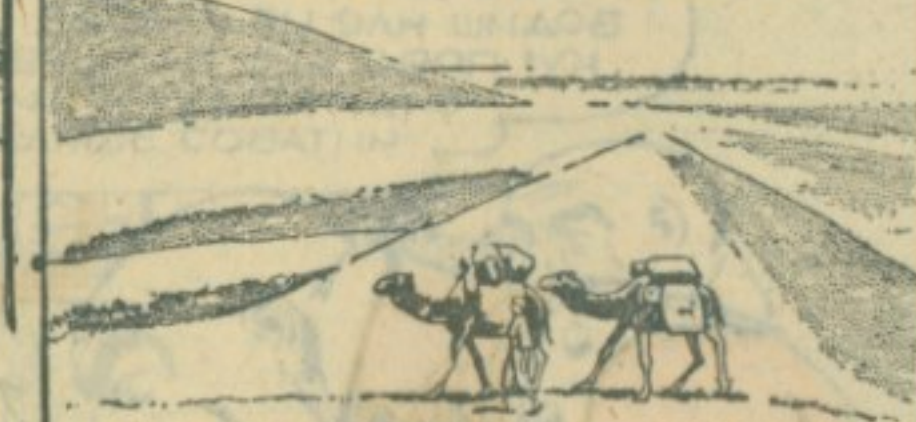
КУЛА МЕДЕНОГ МЕСЕЦА

ВЗРСТАШКО УТВРЂЕЊЕ У КЕРАКУ (ЈОРДАН) ОПСЕЛИ СУ МУСЛИМАНСКИ РАТНИЦИ 1187. ГОДИНЕ — АЛИ СУ ПОШТЕДЕЛИ ЊЕГОВУ КУЛУ ЈЕР СУ У ЊОЈ ТАДА БОРАВИЛИ ЈЕДАН МЛАДОЖЕЊА И ЊЕГОВА НЕВЕСТА



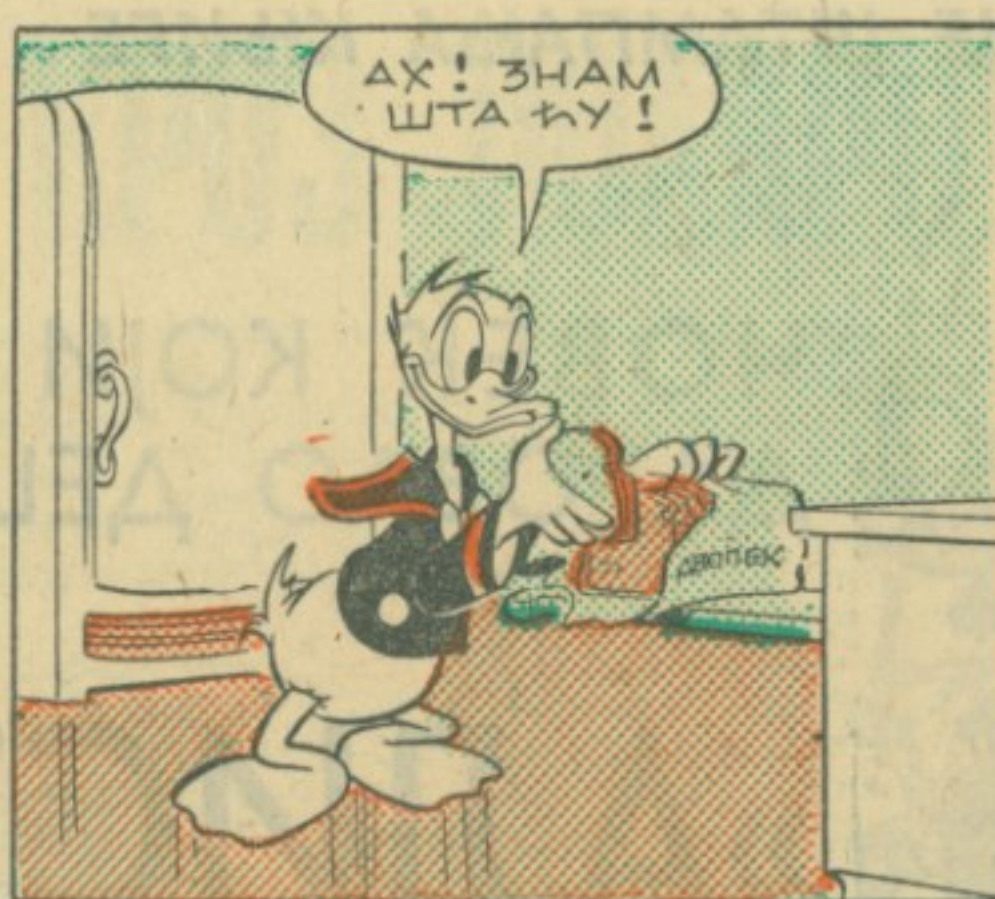
Антон Старай

(1704 — 1809)
ГЕНЕРАЛ
У АУСТРИЈСКОЈ
ВОЈСЦИ УЧЕСТВОВАО ЈЕ
У ПЕРИОДУ ОД
47 ГОДИНА
У 89 БИТАКА
И БИО 84 ПУТА
ТЕШКО РАЊЕН



ЦРВЕНА ПУСТИЊА

ТЕСАК У ПУСТИЊИ
НАМИВ У ЈУГОЗАПАДНОЈ
АФРИЦИ
СА СВИМ ЈЕ ЦРВЕН-
СВАКО ЗРЊЕ ОБЛОЖЕНО
ЈЕ НАСЛАГОМ
ОКСИДА ГВОЖЂА

WALT
DISNEYПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

СПОРТСКИ КОКТЕЛ



раскине ланце и сместа је отишао у суд да поднесе тужбу против своје жене.

Авион је већ рулао према старту када је кроз врата Внуковског аеродрома улетео младић с кофером у руци. Закаснио? Да... Службеник аеродрома сажаљиво је погледао младића и овај му се учинио некако познат.

- Ко сте ви?
- Бранишевски.
- Фудбалер.
- Да.

Службеник је био страстан фудбалски навијач и знао је да је неколико дана пре тога Бранишевски дао три гола у тешкој утакмици против репрезентације Грчке. Размишљао је само секунд и... решење је било нађено. Просто је убадио фудбалера у аутомобил који је управо наишао и заједно су се устремили да стигну авион који је рулао по бетонском узлетишту да би полетео за Јужну Америку. Вођу навале Анатолија Бранишевског примили су у авиону. Да се није тако догодило питање је да ли би совјетски фудбалери успели да „распечате“ капију бразилске репрезентације. Јер, први гол Бразилцима дао је Анатолиј Бранишевски.

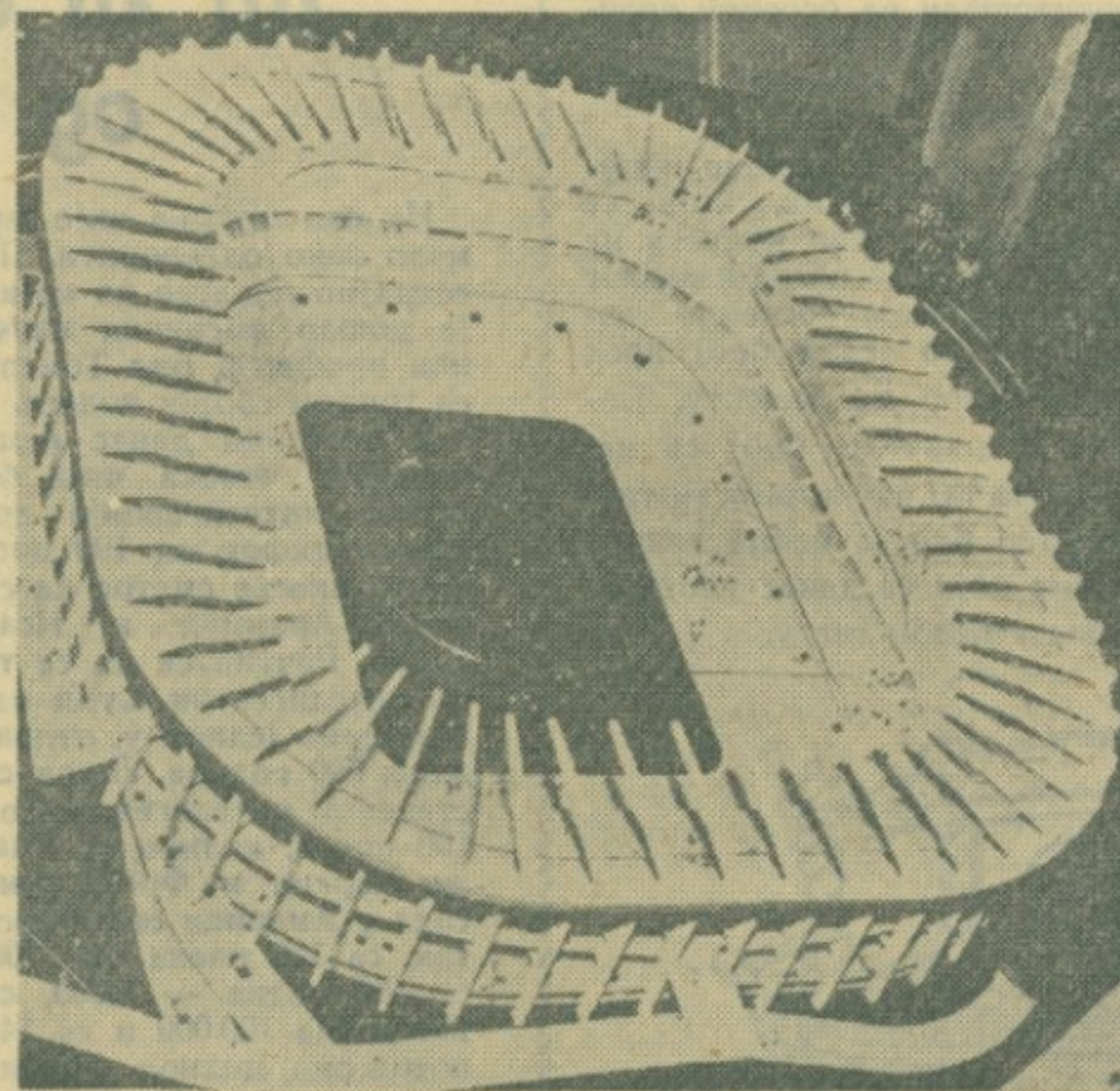
У професионалном спорту дуго се сматрало за „срећан предзнак“ ако боксер после удараца по вилици који му је нанео противник пролети преко конопца што опасује ринг! Ово вероватно је имало неке извесне подлоге. Једном је популарни амерички шампион Бени Леонард прелетео конопце од удараца готово непознатог боксера Чарлија Вајта. Разбеснели Леонард вратио се на ринг и истог минута нокаутирао је свог супарника. Боксер тешке категорије Том Шарки два пута се нашао ван ринга од удараца Џоа Чајнекија. Ипак је победио Шарки. Много се причало и о случају вишеструког светског шампиона Џека Демпсија. Њега је „избацио“ с ринга Луис Фирто. Фирто је то скупо платио. Наљутивши се, Демпсије се немилосрдно разрачунао са својим противником.

Недавно је председник Међународне фудбалске федерације Стенли Раус испричао неколико непријатних епизода са разних фудбалских у-

такмица. Причајући о случају када је Пеле разбио нос једном играчу аргентинске репрезентације за време утакмице у Сан Паолу, Раус је рекао да је за овај веома груб прекршај Пеле био кажњен само тиме што није добио свој део награде коју је његов тим примио. Сада ће овакве прекршаје ФИФА строго кажњавати. Од 11. јула (од почетка фудбалског шампионата у Енглеској) на снагу ће ступити нова правила према којима ће за сличне преступе играч сместа бити дисквалификован.

Један суд у Буенос Аиресу одбио је молбу за развод брака коју је поднео извесни Карлос Нова против своје жене Хуаните.

Супрузи су се годинама гложили. Разлог? Карлосово одушевљење за фудбал. Најзад, да би спречила свог мужа да одлази на стадион, Хуанита је за ноге свог уснулог мужа привезала ланцем њихово седмо мале деце. Тог дана Карлос није отишао на утакмицу. До јутра је успео да



МЕКСИКО СЕ СПРЕМА ЗА ОЛИМПИЈАДУ

НОВИ АЦТЕКА-СТАДИОН У МЕКСИКО СИТИЈУ МОЋИ ЋЕ ДА ПРИМИ 105.000 ГЛЕДАЛАЦА И ТРЕБА УСКОРО ДА БУДЕ ГОТОВ. НА СЛИЦИ СЕ ВИДИМАКЕТА БУДУЋЕГ СТАДИОНА.

Уређује: Паја Патак

Ква
КваЊегов
закључак

— Деда Бајо, ти иако си стар још растем — зачуђено рече једног дана мали Гаја.
— А по чему си закључио да ја још растем?
— Па ето, видим да ти је теме израсло кроз косу — објасни му Гаја.

Доназ

После паузе Шиља се са Белком враћа на своје место у иззорини.
— Да ли сам вас малопре згазио кад сам излазио? — пита Шиља једног гледаоца с краја реда.
— Да — одговори човек очекујући да му се Шиља извини.
— Ето видим — окрену се Шиља Белки — зар ти нисам казао да је то наш ред.

И он
такође

Пају Патка који вози преко 120 километара на час зауставља саобраћаја.
— Молим вас пустите ме да прођем. Хоћу да спречим једног човека да се убије.
— И ја такође — рече му хладно саобраћајач вадећи нотес да га записује због прекршаја.

Опет
царица

Шиља је први пут на граници где га цариник пита:
— Коњак? Ликер? Цигарете?
— Хвала одговори Шиља завајајући — ја сам тако уморан од пута па бих само шољу црне кафе.

Он све
може

Шиља, нови богаташ, купио нов аутомобил и најмио шофера. Једном приликом шофер случајно уђе аутом у једносмерну улицу и како је улица била закрчена није могао одмах да окрене кола. На то му Шиља љутито рече:

Све са
костима

Перу Ждеру који се запослио као месар замолила једна млада мајка да јој измери бебу.
— 6,350 гр. са костима — рече тазе мајстор Пера Ждера.

ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ ШТАМПАЊА КЊИГЕ



СЦЕНА СУЂЕЊА.

Познати штампар Мишел Седлије имао је обичај да каже да би издавање књига било много пријатније занимање кад се аутори у то не би мешали. Ово мишљење није нико чешће ни ватреније понављао од власника штампарије у којој је Чарлс Латвиц Доусон, много познатији под псеудонимом Луис Керол, штампао своја дела.

Чарлс Доусон је био веома повучен човек. Сва свој живот провео је на колеџу Крајст черч у Оксфорду где је предавао математику. Осим тога бавио се и фотографијом и уложио већи део новчаних средстава у тај посао који га је такође одушевљавао. Буду-

ћи да му је математика била професија, он је у својој сопственој режији штампао кратке расправе о математичким проблемима из још нерасветљених области. Осим тога измишљао је разне игре засноване на математичким формулама, које су захтевале много знања и размишљања па их је ретко ко могао да игра.

Његова скромност, повученост и стидљивост умногоме су му сметали да стекне пријатеље, али је зато врло лако задобијао поверење деце. Та ко је био велики љубимац три кћери декана оксфордског колеџа. Доусон им је сатима причао приче које је сам измишљао и илустровао наивним

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ДАРОВАО ДЕЦИ

»АЛИСУ У ЗЕМЉИ ЧУДА«

пртежима у току приповедања.

А онда, 4. јула 1862. године, Доусон и један његов пријатељ повели су три девојчице — од којих се средња звала Алиса, на излет преко реке Червел, једне од Темзених притока. Док су веслали према месту Годстоу, Доусон је почео да им прича своју дотад најдужу причу, коју је назвао „Алисина доживљаја у под-земљу“.

Ова прича се толико свидела деци да су она замолила Доусона да је забележи. За тај посао Доусону је требало више од две године. Уз то је направио 37 цртежа, илустрација.

Ова прича није одушевила само децу. Његови старији пријатељи наговарали су га да објави причу. Изгледа да се Доусон и сам носио мишљу да то учини и многи верују да је прича била написана пре него што је он, новембра 1864. године послао свој рукопис Алиси. Многобројни пријатељи и студенти са колеџа почели су да га обасипају молбама да

прими њихове претплате унапред. Данас се сматра да су рукописи прве и последње верзије приче изгубљени. Онај који је послат Алиси чува се у Британском музеју у Лондо-

ну. Краће време пре тога припадао је једном америчком музеју.

Доусон пре тога никада није објавио ниједну књигу и зато није веровао да ће „Алиса“ имати комерцијални успех. И не рачунајући на то на писао је дужу верзију и илустровао је са 42 необично лепих цртежа, које је израдио по знати карикатуриста лондонског хумористичког листа „Панч“ Џон Тенијел. Затим ју је однео у штампарију оксфордског универзитета где ју је публиковао о сопственом трошку.

После тога Доусон је ступио у преговоре са фирмом Макмилан којом је тада руководио деда некадашњег британског председника владе Хамилтона. Стидљив и без самопоуздања, он је у то време био без икаквог искуства, што му се на сваком корак светлило — сви су га искоришћавали.

Књига је најзад била спремна за објављивање, тачно пре сто година. Доусон је успео да пошаље један примерак са белним корицама Алиси тачно три године после излета код Годстоуа. Двдесетак књига послао је са потписом својим личним пријатељима. Али, тада је стигло једно неочекивано писмо од Џона Тенијела који је био дубоко разочаран што његови цртежи нису ваљано испали при штампању — и, наравно, све је морало да



ВЕЛИ ЗЕЦ ПО ОРИГИНАЛНОМ ТЕНИЈЕЛОВОМ ЦРТЕЖУ ЗА ПРИЧУ АЛИСА КЕРОЛА „АЛИСА У ЗЕМЉИ ЧУДА“.

се ради поново. Треба рећи да је текст био још слабије штампан него слике и Доусон је одлучио да повуче целокупно издање по цени која је тада прелазила суму од 600 фунти. (750.000 динара). Ново издање је било готово за Божић 1865. године, али како је то тада био обичај, на књизи је стајао датум — године 1866.

Свакако да је овакво искуство учинило Доусона касније претерано неверљивим према штампаријама, што није ни чудо када се зна да је он све своје књиге штампао о сопственом трошку. Доусонова преписка са штампаријама сасвим потврђује суд једног другог познатог књижевника Чарлса Моргана да никада није било аутора који је „тако жестоко стављао на пробу стрпљење свог издавача“.

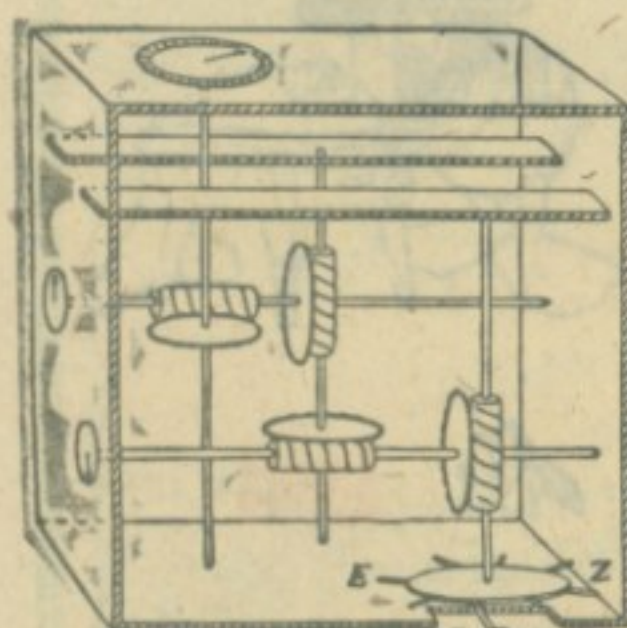
Доусон је био изненађен огромним успехом књиге, погоду када је прочитао мишљење критичара. „Алиса одушевљава и старе и младе — деца уживају у лакрдијама, старији у интелигентном вођењу радње“.

Године 1871. Доусон је написао наставак „Алисе“ који је назвао „Кроз огледало“. Ова књига је још успелија од прве. У обема причама, када се анализирају, Доусон је многе ефекте постигао тиме што је логичне ствари немилосрдно сводио на немогућности и бесмислицу. Ово се нарочито примећује у његовој другој књизи, где су ефекти постигнути дугим духовитим пасусима.

„Алиса“ је досад адаптирана за позориште, од ње је направљен музички комад, филм, користили су је радио и телевизија и оно што је најважније њена популарност не опада. Успеху књиге допринело је то што су се приповедач и илустратор изванредно слагли и допуњавали. Ниједан од њих касније се није поново уздигао до те висине; Тенијел никада није надмашио своје цртеже из Алисе, Доусон није више никада могао да нађе уметника који би вештије нацртао хероје његових прича.



ШПИЛ КАРТА КОЈИ ПАДА НА АЛИСУ, ОНАКО КАКО ЈЕ ЛУИС КЕРОЛ ИСПРИЧАО А ТЕНИЈЕЛ НАЦРТАО.



СКИЦА ТАКСИМЕТРА ГРКА ХЕРОНА АЛЕКСАНДРИЈСКОГ. АПАРАТ ЈЕ БИО ПРИЧВРШЋЕН ЗУПЧАНИКОМ Е-З НА ОСОВИНУ, ПА СУ СЕ ОКРЕТАЛИ ПРЕНОСИЛИ ВИШЕСТЕПЕНО ДО ВРОЉЧАНИКА ГОРЕ ЛЕВО, СА КОЈЕГ СЕ МОГЛО ПРОЧИТАТИ КОЛИКО ЈЕ ВОЗИЛО КИЛОМЕТРА ПРЕВАЛИЛО.

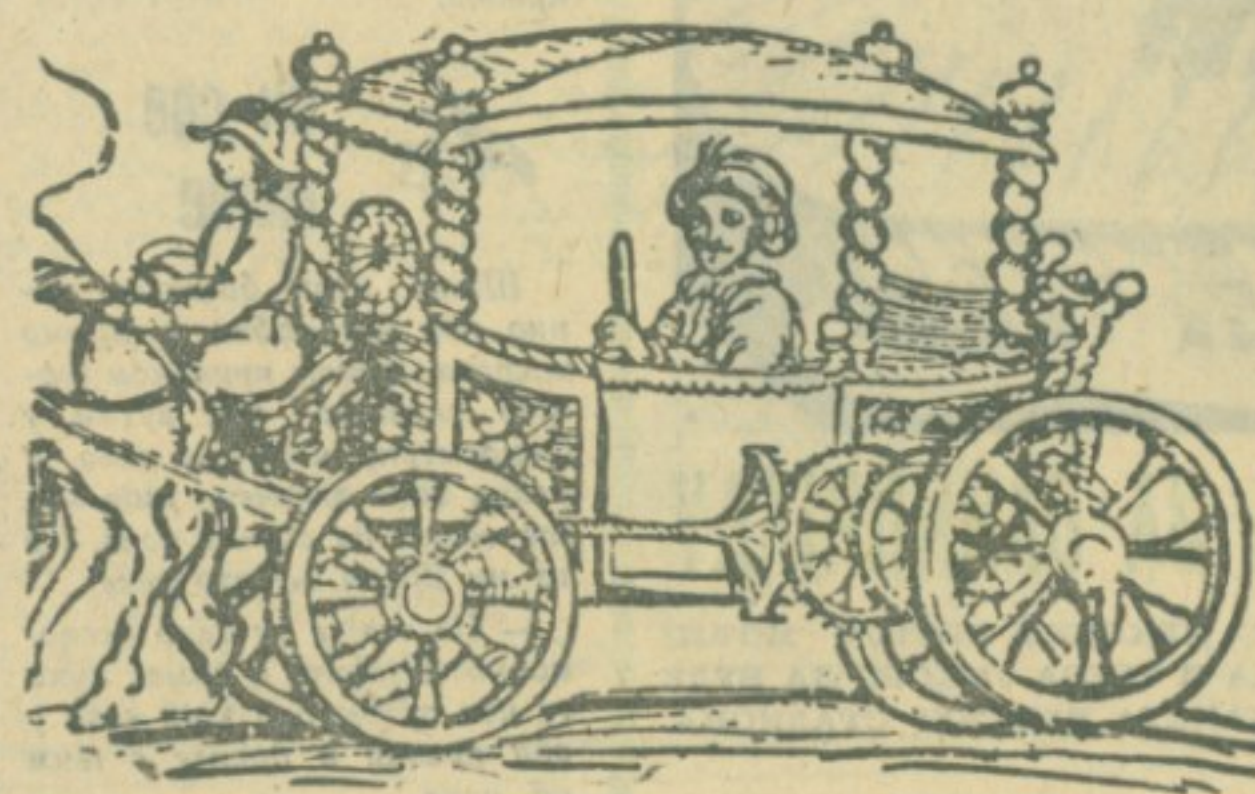
ТАКСИМЕТАР ПРЕ 4.000 ГОДИНА

Када се некуда журимо, на воз или важан састанак, обично узимамо такси. Исто су тако поступали људи и пре више хиљада година. Уколико нису имали сопствено превозно средство, узимали су туђе, тј. плаћали да стигну куд су наумили. Вероватно је већ онда долазило до неспоразума између „шофера“ и путника у погледу одређивања пређене раздаљине и цене, те се врло рано појавила потреба да се пут тачно измери и наплати. Најстарија вест о направи која је мерила време трајања вожње, налази се у једном кинеском спису и стара је 4000 година. Како је тај таксиметар изгледао није нам познато. Познато је и да су Феничани, такође пре неколико хиљада година, дужину вожње мерили пешачним сатом. Много је тачнији био „таксиметар“ који су, нешто касније, увели стари Египћани. Ова је направа радила

на принципу зупчаника у чијим су скупљинама налазиле куглице, које су после одређе ног броја окретаја падале у скупљач, а цена је одређивана по броју куглица.

Много савршенији био је таксиметар грчког физичара и математичара Херона Александријског. Његов мерач био је причвршћен на осовину возила те је преносио окретаје осовине на казаљку једног бројчаника.

Један римски официр измислио је бројчаник, који се пре вожње могао вратити на нулу, а који је после извесног броја окретаја осовине избацивао по један број пред мали отвор на апарату. После 10 окретаја број се мењао. На тај начин римски таксиметар био је веома сличан ономе који се данас употребљава у целом свету.



„ТАКСИ“ ИЗ ГОДИНЕ 1878. МЕРАЧ СЕ НАЛАЗИО ИСПОД КОЛА

Старац храст

Један храст из Литваније стар две хиљаде година претрпео је пре извесног времена „унутрашње“ чистиће. Да би се избацила прашина настала осипањем у унутрашњости стабла било је потребно да се камном више пута товари.

ВИШЕ ЖЕНА

У Француској има 62.100 Францускиња старијих од 90 година према свега 21.400 Француза одговарајуће старости.

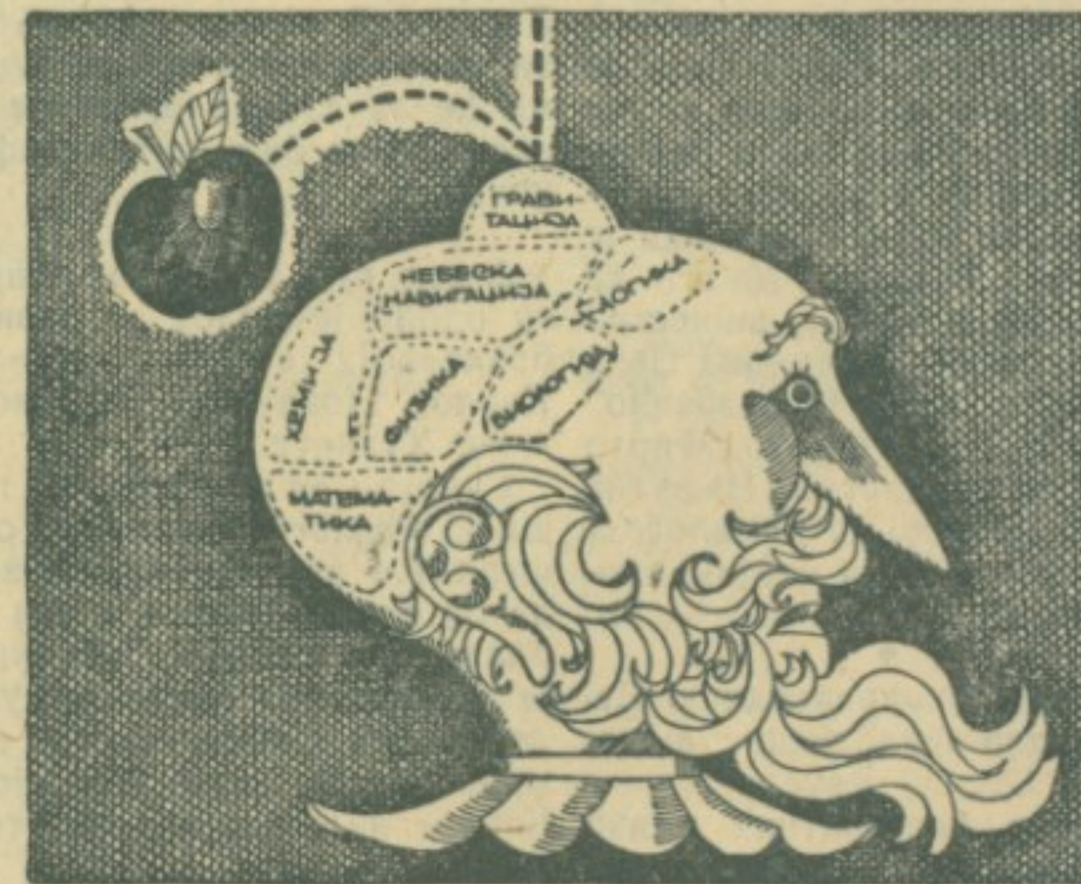
Да ли смо интелигентнији од својих ђредака

На ово питање није нимало лако одговорити. Погледајмо податке до којих је дошао амерички научник професор Бил Томсон са групом својих колега. У Америци данас нема ниједног човека чији би степен интелигенције достигао цифру од 190 поена колико се сматра да су имали Архимед и Исаак Њутн. Рачуна се да се тако интелигентни људи рађају само једном у, отприлике, 500 година. Йуди са степеном интелигенције од 180 поена, колико су имали Дарвин и Фројд, има сада у Америци свега десетак, са 170 поена око 300, са 160 поена — 5.000, са 150 поена 100.000 и са 140 поена око милион Американаца.

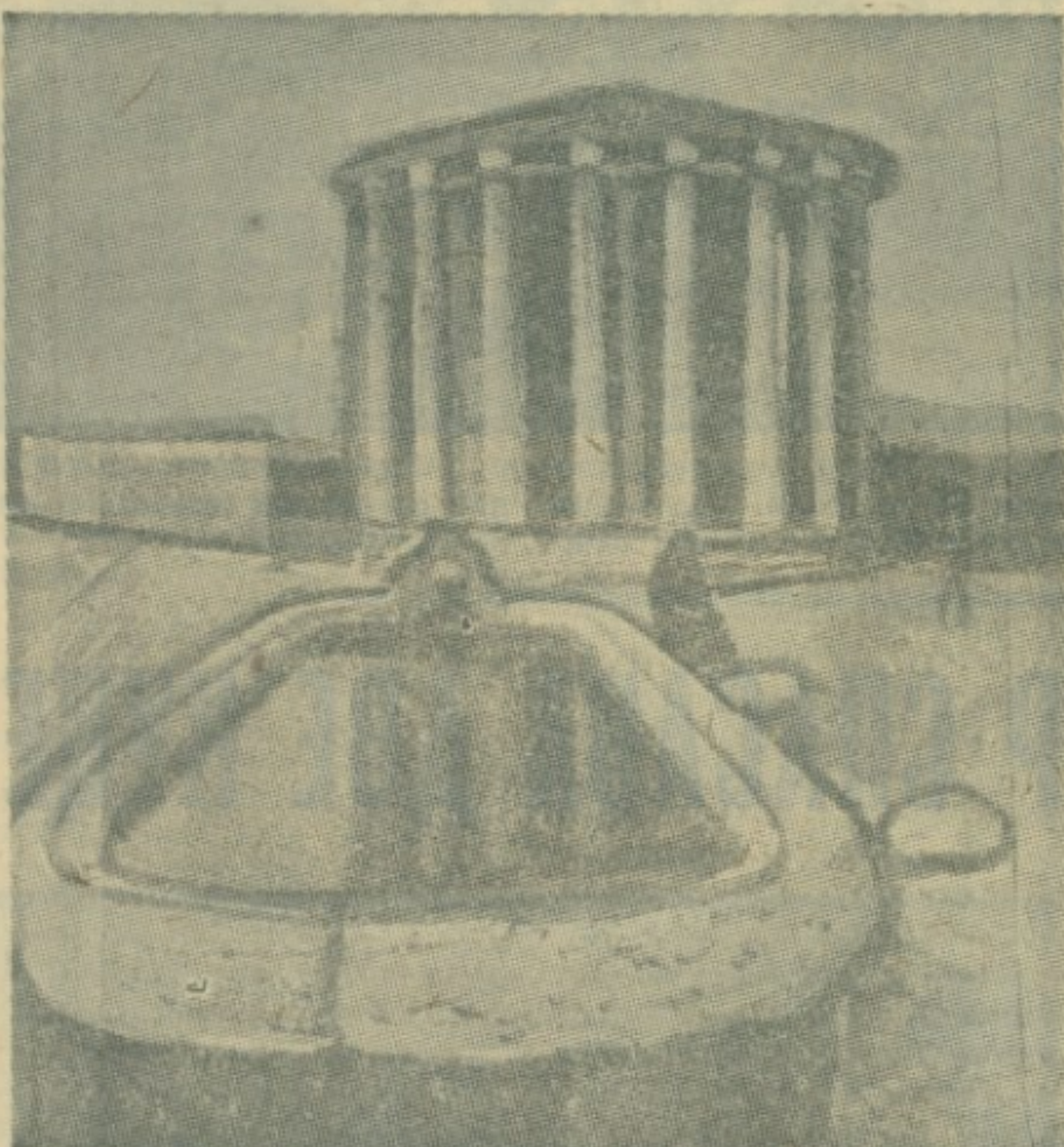
То значи да „генијалних“ људи има врло мало; они од 150 до 120 поена сматрају се врло интелигентним али не и генијалним.

Научници закључују да је степен интелигенције у опадању а не у порасту. Они су утврдили да код војника број поена опада, — просечно свака следећа генерација има два поена мање. У њиховом извештају се каже да се „број мла

дих људи са ниским степеном поена стално и брзо повећава“. До сличних налаза је дошао и др Фрејзер Робертс у Енглеској. Он и његове колеге су утврдили да у свету има све више просечних људи.



Из античке прозе



И у Еврипидовој драми Алкестида, главна јунакиња која жели да умре ради спасења свога мужа, приступа свом огњишту овим речима: „О огњиште, господару ове куће, последњи пут ти се клањам, и упућујем ти своје молитве; старај се о мојој деци, подари моме сину нежну супругу, мојој кћери племенита мужа. Учине да они не умру као ја пре времена, већ нека у крилу среће проживе дуг живот“.

Кад би се војник враћао из боја, захваљујући би огњишту што му је помогло да се сачува од опасности. Есхил нам даје пример Агамемнона, који се враћа из Троје својој кући задовољан; он не иде Диву (Зевсу) да захвали за свој срећни повратак већ приноси жртву захвалности огњишту у свом дому.

Домашин никад није излазио из своје куће а да се не поклони пред својим огњиштем, а кад би се вратио кући, пре него што би видео жену и загрлио децу, он би се поклонио и помолио пред огњиштем. Кад би породица села да руча, прва храна је најпре положена на жртвеник; исто тако је било и са пићем: првом чашом вина преливало се огњиште. И

сипали неку течност као вино, затим и масло и мед. Ватра огњишта била је нарочито чиста; било је строго забрањено да се на њу баца ма шта нечисто, или да се огреју ноге.

Као што је свака кућа имала своје огњиште тако је и држава имала своју богињу Весту, богињу домаћег огњишта, домаћег живота и кућног благослова. У храму близу Форса заједно с државним Пенатима она је поштована под симболом вечне ватре, коју су чувале девојке Весталке (virgines Vestales). У почетку било их је четири, доцније шест; бирале су између шесте и девете године живота и морале су остати тридесет година у служби богиње као чедне девојке. Весталке су у Риму уживале нарочита права и поштовање. Кад би оне пролазиле, грађани би им се уклањали с пута и клањали. Ако би Весталке случајно среле на путу грађанина на смрт осуђеног, био би помилован. А ако би њих ко увредио, тај би био кажњен смрћу. Увек су биле обучене у чисто бело одело, а за време жртвовања главу би покриле белом копреном. Вршећи своју дужност увек су носиле песник Хорације у једној песми назива Весталку



НА ИЗВОРИМА СТАРЕ МУДРОСТИ

Неки Атињанин, посматрајући слику на којој Атињани терају Лакедемонјане у бекство узвикнуо је:

— Храбри Атињани!

Лакедемонјанин, који је случајно ту стајао, додаде:

— На слици.

*

Александар Велики посматрао је своју слику, дело Апелеса, највећег сликара онога доба и није је похвалио колико треба. Уто је коњ под њим зарзао на насликаног коња, као да је истински. Апелес онда рече:

— О краљу, изгледа да је твој коњ вештији у сликарству него ти.

*

Учен човек запита филозофа Епиктета:

— Ко је богат?

Филозоф одговори:

— Онај је богат коме је доста оно што има.

*

Филозоф Демокле угледавши неког човека обучена у врло лепо одело како се због тога веома поноси, ухвати га за рукав и рече:

— То исто пре тебе носила је овца и била је само овца.

*

Теофраст филозоф неком човеку који је на гозби не престано ћутао, рече:

— Ако си глуп, радиш мудро, ако си mudar — лудо.

*

Кад је неки човек запитао филозофа Демокрита који би више волео бити, Крез, (краљ Далије познат по богатству) или Сократ (умро мирно и достојанствено испивши одређени врч отрова и одбивши бекство) овај одговори:

— Жив бих више волео бити Крез, а мртав Сократ.

*

Један слаб песник читао је пред Теоокритом своје песме. Кад га је запитао које песме му се највише допадају, Теоокрит рече:

— Оне које си пропустио да прочиташ.

*

Антимах, славни песник, читао је пријатељима своје дело. Сви су га напустили осим Платона, славног филозофа. Тада песник рече:

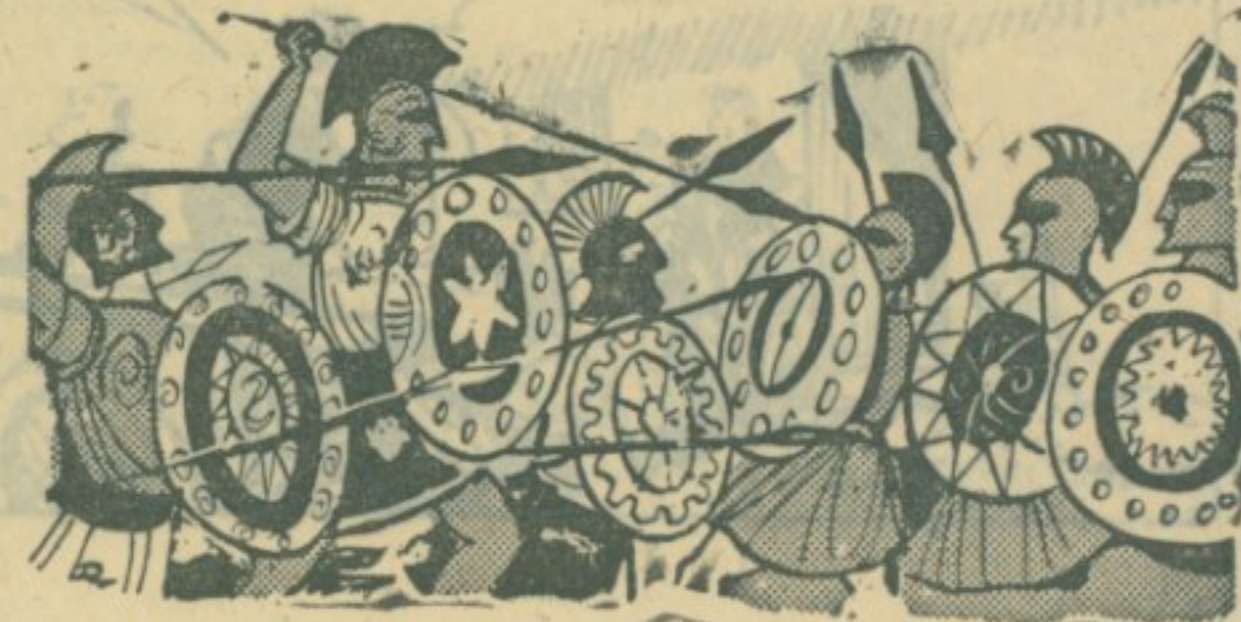
— Нећу престати да читам јер ми сам Платон вреди као сто хиљада људи.

Како је Протагора постао филозоф

Кажу да је Протагора док је био младић радио као носач да би зарадио за храну. Једном је тако носио мноштво пањева везаних кратким ужетом из оближњег села у варош Абдеру. Тада случајно филозоф Демокрит, грађанин исте вароши, доштовао због врлина и науке, излазећи из вароши примети младића како с тешким теретом корача лако. Приступи ближе младићу, погледа дрва вешто и уметно сложена и везана па га замоли да се мало одмори. Кад је Протагора то учинио, примети Демокрит да се ови пањевци везани кратким ужетом као по неком геометријском рачуну у равнотежи држе. Упита га ко му је тако дрва сложио. Протагора рече да је то сам учинио. Онда филозоф ватражи од њега да дрва одрешти и поново их на исти начин сложити. Протагора послуша. Тада Демокрит, дивећи се вештини неуча човека рече: „Младићу мој, кад имаш од природе дара да добро радиш, има бољих и већих ствари што би их могао са мном да учиниш“. И онда га поведе и плати трошак, уведе га у филозофију, и учини га да буде колики је доцније био.

Како је беседник Анаксимен сачувао свој завичај

Анаксимен, беседник из града Лампсак био је учитељ у беседништву Александру Великом. Управо то спасао је доцније град Лампсак. Александар је решио да тај град разори јер је устао против њега на страни Даријевој. Кад је примети Анаксимена како му од зидова иде у сусрет, закуне се боговима да неће учинити оно што његов учитељ буде затражио. Чувши то досетљиви беседник замоли Александра да Лампсак разори. Везан светињом заклетве и освојен уметношћу свога негдашњег учитеља, Александар опрости Лампсачанима њихову кривицу.



ОБОЖАВАЊЕ ВАТРЕ КОД СТАРИХ ХЕЛЕНА И РИМЉАНА

Веста је била чуварка и заштитница домаћег огњишта, а њен култ је био један од највише поштованих у Риму. У Хелена њој је одговарала Хестија (огњиште). Свака кућа у Хелени или Римљана имала је жртвеник на којем је увек морало бити жара и пепела. Римљани су жртвеник називали веста, ара или фокус. Дужност је сваког домаћина била да одржава ватру дању и ноћу. Свако вече покривао би он жар пепелом да сасвим не изгори и наметао суво грање. Тешко оној кући у којој би се ватра угасила. Само би онда ватра на жртвенику престала да гори кад би породица изумрла. Стари народи су ватру обожавали, она је била за њих нешто божанско, њој су приносили и понуде, упућивали јој топле молитве за здравље, срећу, напредак, за успех свога дома. Таква једна молитва сачувана је у зборнику орфичких химни, и овако гласи: „О огњиште, учини нас увек напредним, увек срећним, о ти, које си вечно, лепо, увек младо, ти које нас храниш, ти које си богато, прими срдачне

наше понуде, и дај нам у замену срећу и здравље“. Ако би некој породици претила каква опасност, сви би тражили склониште уз огњиште. Кад је био нападнут Пријамов двор, Хекуба, његова жена кад је хтео да узме оружје, поведе га огњишту и рече му: „Твоје оружје не може нас одбранити, али овај наш жртвеник заштитиће све нас, целу нашу кућу“.

римски песници Хорације, Овидије и Јувенал, кад би сели да вечерају најпре би пред огњиштем посипали вином ватру и шапутали молитве.

Култ свете ватре није постојао само у Хелени и Римљана, налазили га и на Истоку. Брама, врховни бог у Индусу, имао је своје огњиште, на којем је горела ватра сваког јутра и сваке вечери. По њој су

tacita virgo. Ако би се кривицом Весталке ватра у храму угасила, њу би првосвештаник казнио шибањем.

У част богиње Весте славили су се Весталије у Риму сваке године у јуну месецу. Тада би Римљанке босих ногу долазиле у храм у свечаној оделу да се помоле богињи; тек тада им је било допуштено да уђу у храм.

Зајодило се у... Зајодилосе у...



... Њујорку. Гостионичар Лоренс Алелитавог живота патио је због свог дугачког и шиљатог носа. Али, однедавно он благосиља тај свој нос. Наиме, у његов стан упали су провалници, везали га, опљачкали га и нестали. Алел је успео некако да се на коленима довуче до телефона и да носем окрене на бројчанику број полицијске станице.



... Гринич Вилиџу. Најдужи филм који је икад снимљен и који траје пуних осам часова не приказује ништа друго сем једног човека који спава. У сну он час лежи на леђима, час се преврне на бок или на трбух, час скупчи, час исправи ноге. Досад се није нашао ниједан гледалац који је издржао и догледао филм до краја.

ПРОТИВ ПИЈАНИХ ВОЗАЧА

Један амерички проналазач недавно је патентирао кључ-контакт а наменом га оним возачима који за време возње сараћају у бифеа. Овај систем је толико компликован да помоћу њега само трезан човек може да стави аутомобил у покрет.

РИТУАЛ И ПЛАСТИКА

Хитно пошаљите орлова пера за украсе на глави за изборни састанак, писало је у те леграму који је шеф једног индијанског резервата упутио министарству у Вашингтону. Министарство је повратном авионском поштом послало хиљаду орлових пера, само у не достатку правих од... пластике.

СУДАР СУДАРА

Пре извесног времена један немачки мотоциклиста из Кила доживео је у току једног дана серију необичних судара. У 10,56 сударио са једним камионом и био озбиљно рањен. Кола хитне помоћи превозених га у болницу у 11,57 сударила су се с једним трамвајем. Рањени мотоциклиста је пребачен у друго возило хитне помоћи које се опет сударило са аутомобилом једног туристе. Али, срећом, судари нису били јаки те је несрећни мотоциклиста ипак стигао на време у болницу.



... Сиднеју. Џон Џут, сопственик предузећа за рушење старих зграда, дошао је у сукоб с ватрогасцима јер им је секиром пресекао прева за воду док су они покушавали да угасе пожар који је он подметнуо. Џут је добио поруцину да сруши једну кућу чија је конструкција била од дрвета па му се учинило да би ватра то брже обавила.



... Лондону. Мери Николас никако није могла да одгонетне због чега и даље троши исту количину намирница иако се од свог мужа развела још пре десет седмица. На крају је открила да се њен муж, по чијој је жељи и дошло до развода, сваке ноћи тајно увлачи у кућу и просто опустоши оставу и фрижидер.

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ



ПОДЗЕМНИ ГРАД

Мало место Величка у близини Кракова познато је по својим рудницама соли и свом рударском музеју. Дубоко испод земље исклесан је у каменој соли читав градић у коме се налази једини на свету подземни санаторијум за лечење астматичара и деце оболеле од великог кашља.

Најзанимљивији споменик подземног града је једна катедрала. Олтар у њој, скулп-



туре, па чак и дустери исколесани су од соли. На слици можете видети „Тајну вечеру“, барелеф који краси један од зидова подземне „слазне“ катедрале.

ХЕЛИКОПТЕР СПАСАВА ДВЕ КУЦЕ

Да хеликоптер игра велику улогу у спасавању људи, то је постала свакодневна ствар. Али, пре извесног времена догодило се да је у планинској области Алпа учествовао у спасавању два пса.

Пошто је пет дана узалудно тражио своје ловачке псе, шестогодишњег Бруна и трогодишњу Дијану, њихов власник, Швајцарац М. Фојз се већ био помирио да их неће више ни наћи кад му је један немачки новинар понудио хеликоптер и пилота да пођу у потрагу за несталим псима.

Надлетишући Вајсбург висок 2460 метара, они су уз помоћ догледа приметили исцрпљеног Бруна како лежи на једном планинском превозу. Пет стотина метара даље лежала је и Дијана не дајући знакове живота.

Пошто су успели да пронађу простор за слетање широк 3 метра, Фојз и пилот су се пробали с тешком муком кроз снежне наносе до несрећних животиња и успели да их спасу.



ФИЛАТЕЛИЈА



ПИТАГОРА И ФИЛАТЕЛИСТИ

Једну од најоригиналнијих марка у историји филателије издала је 1955. године дирекција грчких пошта. Марка на једноставан начин илуструје Питагорову теорему. И сваки онај ко је залепи на коверат или добије писмо с таквом марком може да се увери да је код правоуглог троугла квадрат над хипотенузом једнак збиру квадрата на катетама. Изброј те квадратичке па ћете се и сами уверити.

ДВЕ НОВЕ МАРКЕ У ЕНГЛЕСКОЈ

Поводом 900-годишњице лондонске Вестминстерске опатије чија је изградња почела 1066. године — то је у исто време и година норманског освајања Енглеске — 28. фебруара у Великој Британији биће издате две нове марке.

Марка од 3 пенија представља Вестминстерску опатију, како данас изгледа споља. Она је штампана у три боје: црној, црвој, плавој. Друга марка од 2 шилинга и 6 пенија је једнобојна — црна, и представља складне лезасте сводове капеле Хеприја VII.

Нов програм за испитивање свемира

Совјетски астрономи су предложили недавно обиман међународни програм за успостављање контакта са становницима других звезданих система, нарочито ако таквих има. Овај програм достављен је генералном секретару Међународног астронаутског удружења.

Према мишљењу совјетских астронома истраживања би у почетку требало концентрисати на звезде које од Земље нису удаљене више од 100 светлосних година, односно оне које се налазе у оклопу једне од три најаближе галаксије. На тај начин би се број звезда занимљивих за радио-астрономе могао ограничити на десет милиона. „Опицавање“ свих ових звезда само једним довољно јаким пријемником трајало би према мишљењу научника око 20 година. Због тога је потребна сарадња и помоћ већег броја астрономских истраживачких центара да би се овај програм обавио за пет година. Совјетски астрономи предлажу да се „опипавање“ звезда ограничи на таласне дужине од 10,5 и 5,2 сантиметара.





МАГАРЕНЦЕ У ТАШНИ

Зову га Напрстак и тешко је свега шест килограма. Магаренце припада једној женској гимназији у енглеској графовији Кенту.

МАГНЕТОФОН — ЧУВАР

Једна британска фирма пустила је у продају нарочити магнетофон који представља сигурну заштиту од провалника. Магнетофон имитира дубоко хркање које сваких десет минута прекида кашаљ. Затим женски глас са магне-

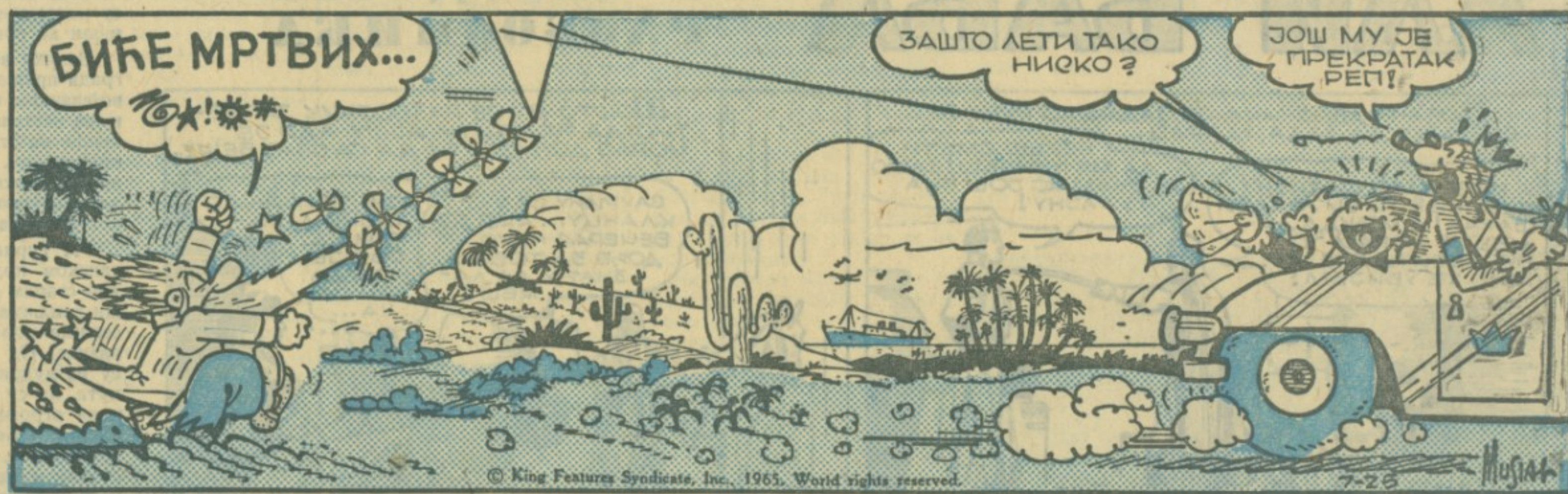
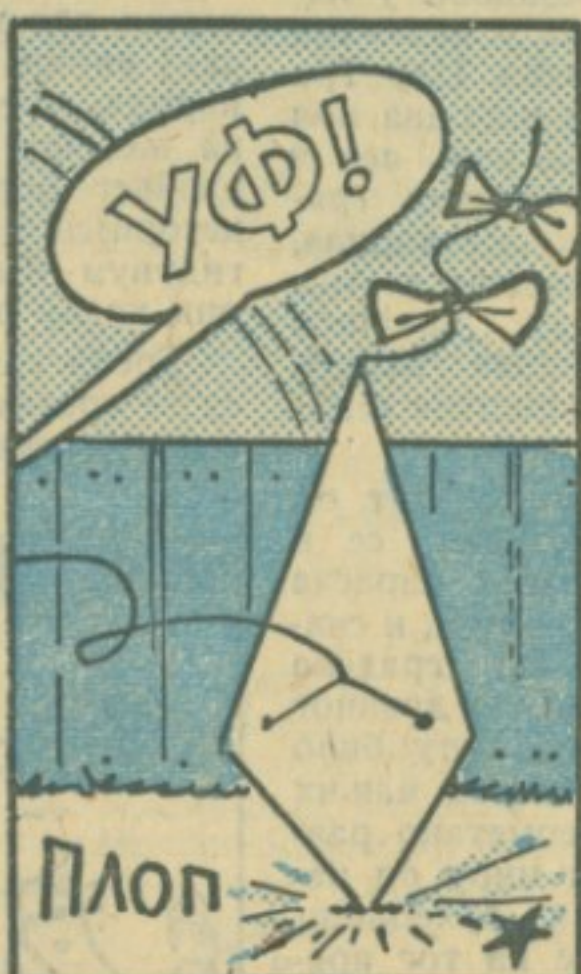
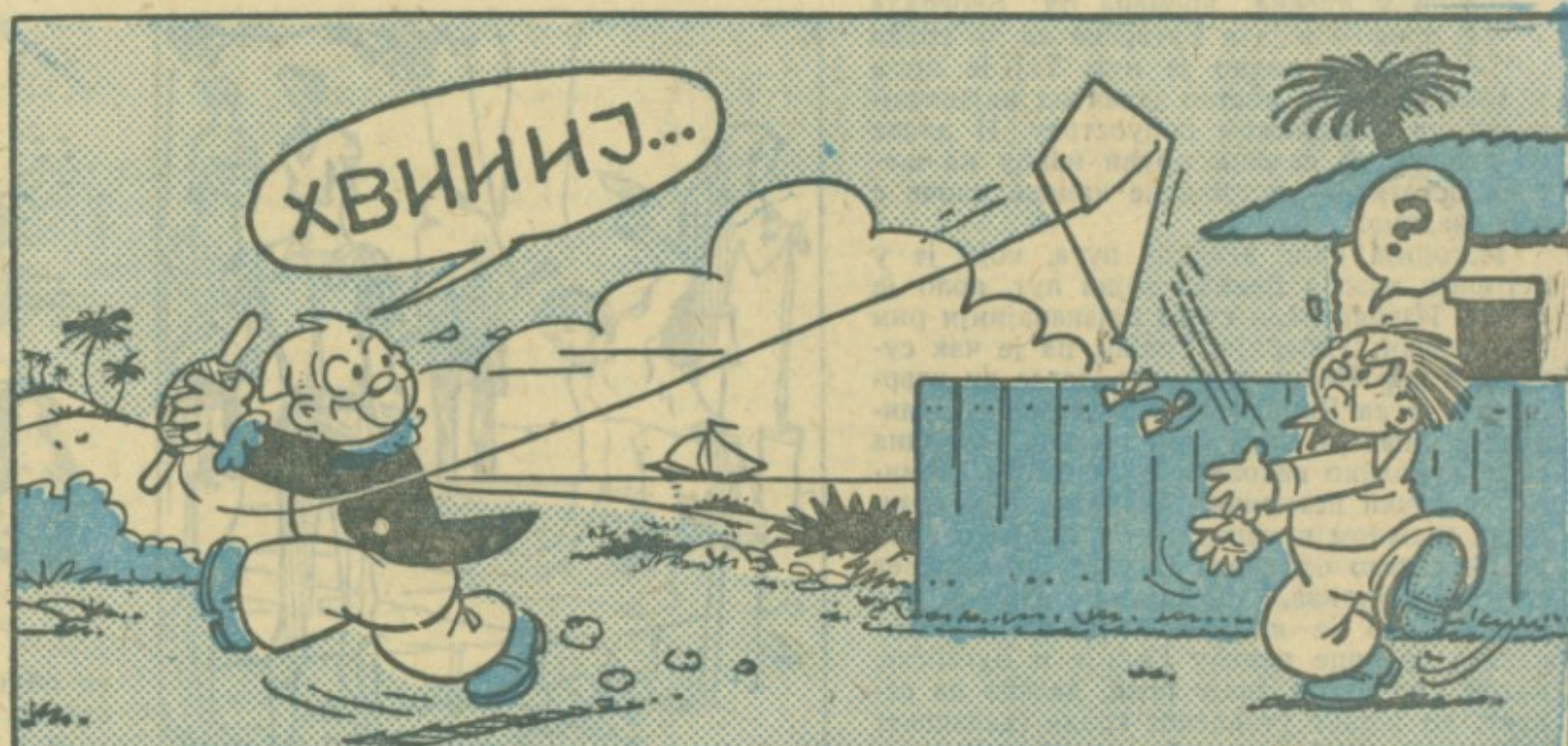


тофонске траке пита: „Ко је тамо? Тиме, упали најзад осветљење“. Апарат непрекидно ради осам часова. Кажу да се досад није нашао ниједан провалник који се није уплашио од ових гласова и — побегао.

ЈАГУАР КОД ЗУБАРА

Редовни посетиоци зоолошког врта у америчком граду Колумбусу нису препознали свог старог познаника јагуара. Јер њихов стари зналац добио је нове, челичне очнаке.

Последњих месеци јагуар је патео од страховите зубобоље јер му је са очњака спада ла глеђ. Тада су га „послали“ зубном лекару који је, не уплашивши се његових страшних чељусту, ставио свом необичном пацијенту две навлаке од веома отпорне легуре челика. Мада се јагуар под наркозом трзао, лечење је по мишљењу лекара протекло на обојатрано задовољство.



© King Features Syndicate, Inc., 1965. World rights reserved.

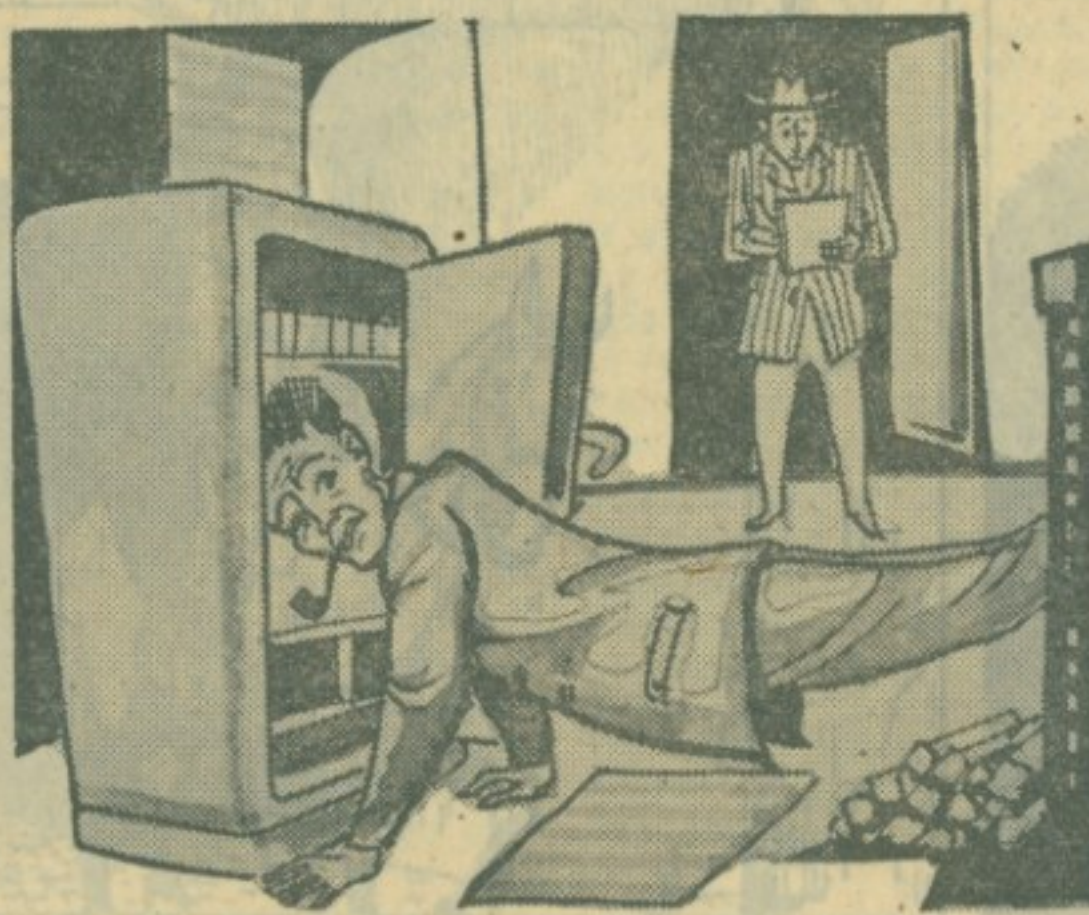
7-25

Глава у фрижидеру - ноге у камину

Статистика је озбиљна и веома корисна наука. Она се користи у многим земљама, али се често притом објављују и подаци о таквим стварима којима је циљ да се задовоље само жеље беспослених радозналаца. Тако по једној статистици у Сједињеним Америчким Државама излази да се од сваких десет партија које се у овој земљи играју у крупне своте, три партије играју маркираним картама, да од 6 милиона просечних америчких паса један има шансу да постане телевизијска звезда; да просечан Американац у току живота обрије са свога лица 250 милиона длачица итд. итд.

Просечан Американац, кога статистичари из милоште називају „мистер Евериц“ (господин Просечни), налази се под сталном призором статистике. Утврђено је да мистер Евериц 24 године свог живота утрши на сан, 11 година ради, 6 година једе, 8 година се забавља, 5 и по година се умиња, купа и пресвлачи, 3 године разговара с пријатељима и познаницима, шест месеци слуша проповедника у цркви и 7,8 месеци седи у затвору због обмањивања пореских власти.

Његовој супрузи мисис Евериц вољом статистичара одређено је да живи 62 године. За то време ова



госпа 3.000 пута оде у биоскоп, 6 година проведе испред телевизора, задобије једну озбиљну и две лакше повреде у аутомобилским несрећама, купи 300 шешира и 9 метара ружа за усне. Сваког месеца приреди мистер Еверицу две породичне сцене, а у току њиховог заједничког живота девет пута му запрети разводом.

Статистичари су проучили мисис Евериц не само социолошки, већ и хемијски. Њена потпуна хемијска формула према часопису „Сајенс дајџест“ изгледа овако: 70,2 процената воде, 20 процената кисеоника, угљеника и водоника, 4,8

процента минералних соли?

Чиме мисис Евериц храни свог супруга?

Према подацима „Стоног статистичког приручника“, просечан Американац свакодневно поједе: 1,57 боцу млека, 2,5 супене кашике шећера, 4,3 кромпира средње величине, 0,75 јајета, 2,5 кобасице или једну осмићу пилета...

Поводом маније да се све му нађе просек, амерички новинар Бил Воек, сарадник „Канзас-сити стар“ каже: „Ако сте главу заувек у фрижидеру, а ноге стрпали у ужалени камин, наши статистичари сместа ће израчунати да вам је у просеку угодно топло — ни како хладно или врело“.

Још у древна времена од Београда преко Ниша и Бугарске па до града Византа водио је пут. Тај је друм у доба Римљана постао један од најзначајнијих на Балканском полуострву. И данас се дешава да сељаци орући наиђу на његове остатке — истрошене камене плоче с миљоказима.

Историја овог великог пута, који је у историји назван Велики војни пут, врло је бурна. Изграђивали су га најзначајнији римски цареви: Тиберије, Трајан, па је чак суманути цар Нерон допринео да се он утврди јер је за Римску Империју био од ванредног значаја. Међутим, његова старина сеже неколико векова пре наше ере. Помиње га грчки историчар Тукидит, који казује да снажном путнику треба тринаест дана да би стигао од града Византа до крајњег племена Идриза, трачанског народа. То племе било је настањено у близини данашње границе између Србије и Бугарске, потом „до утока двеју река, далеко на северу, до једног утврђеног града (данашњег Београда) има бар двадесет дана путовања кроз дивље и непроходне шуме“.

Овим путем и пре његовог утврђења кретали су се сви древни народи који су насељавали Балканско полуострво: Трачани, Келти, Илири и многи други. Њиме нису пролазиле само освајачке хорде већ и путовали трговци који су своју робу с Егејског мора и из Мале Азије преносили до последњег насеља на њему — Сингидунума, и смело залазили и у сасвим непознате пределе северно и западно од њега.



Стаза овог пута постојала је од паметних времена. У ствари, за староседеоце Балканског полуострва она је више означавала смер кретања него прави пут. Тек за време Римљана, познатих неимара путева и градова, он је током неколико векова добио свој пр



ви облик. Тада је назван „Велика војна цеста од Сингидунума до Византа“.

Од римских царева градитеља овог пута нарочито се сачувало име Трајаново у народном предању Срба и Бугара у називима појединих места, посебно кланаца. Цар Трајан није само онај кога српска народна прича помиње да су у њега козје уши, већ и градитељ свих легендарних чудесних грађевина. Чак и оно што је природа створила, у нашем народном предању придева се том изузетном римском императору. Трајанов кланац, Трајанов стуб, Трајанова капија, Трајанов мост — такви називи постоје и данас широм Балканског полуострва.

У римско време „Велики војни пут од Сингидунума до Византа“ називао се и „Цветним путем“, јер су уз њега израсла ванредно лепа насеља, градови и села, и свако од њих уживало је одређена градска права у римском царству. Само од древног Сингидунума до Ниша на овом путу било је око десетак градова и тридесетак мањих насеља, станица, који су се неометано развијали и напредовали у дугом миру од неколико векова. Велика већина археолошких ископина у Србији потиче из тог времена и све се оне, углавном, налазе поред овог великог римског пута.

Тај велики и славни пут, којег је у својим географским описима поменуо и један од највећих географа античког света Птоломеј Александријски, и на њему назначио читав низ станица, у ствари, насеља и градова, с опадањем Римске Империје и продирањем дотад непознатих народа на Балканско полуострво — добио је сасвим ново, али опет најзначајније значење у европској историји. Њиме су се кретали Хуни, потом Авари, па Готи, Словени и мноштво других народа који су за своја привремена станишта користили некада дивна насеља поред ове саобраћајнице.

Хунска племена немилосрдно уништавајући све пред собом — користила су овај пут да би по њему стигла од Београда до Ниша. После њих појавили су се Авари, у

друштву са Словенима под Цариградом. Из данашњих степа, појавили су се и Готи, који су с истока надирали према западу, а за њима и мноштво различитих племена. Претежни део народа, у овој светској историјској епохи, која се назива Великом сеобом народа, кретао се тим путем и раздвајао на његовој најистакнутијој тачки, код данашњег Београда. У једном византијском историјском спису то је наглашено: „Сингидунум (Београд) ветрометина је народа, они крећу одатле на све стране“.

Треба само замислити те „варваре“ који су се кретали овом — како су с поносом писали римски географи — „најцветнијом и



најдивнијом стазом у царству“, па њихову пљачку и рушење свега на шта би наишли. Од славног града Виминацијума (у околини данашњег Костолаца) после пљачке и паљења, које су извршили Авари и Словени, остале су само рушевине, а ипак је и у њима остало још толико богатство да су и они који су после њих прохујали кроз ту област наишли на приличан плен.

Велики војни пут од Београда до Цариграда пружао је и омогућавао је продор завојевачким народима. Древна насеља поред њега нестала су, али су настајала нова, најчешће на старим темељима и од грађе оних преташњих. Попримала су нова имена, најпре словенска, у којима су се често сачували у преиначеном облику називи из античког времена.

И Турци су у словенске земље на Балканском полуострву углавном продирали тим старим римским војним путем. Завладавши земљама кроз које је он пролазио и насељима поред њега, наденули су им своје називе. Од свих завојевачких народа они су најмудрије оценили значај овог великог пута, па су га и одржавали све док је њихова огромна држава постојала. Од Цариграда до Београда он је био поправљан и калдрисан тамо где је било потребно, посебним стражама чуван по кланцима и опасним местима, нарочито кроз Србију, јер је овде пролазио добрим делом кроз густе и увек опасне шуме. Где је пут прелазио преко река, мостови су стално одржавани и будно чувани. Траса овог пута, уз извесне промене, задржала се готово све до најновијег времена. Оно што се називало „цариградски друм“ или „царска пада“, коме је од Цариграда према Београду била крајња тачка код Стамбол-капије на улазу у београдску варош, па потом и у тврђаву, у ствари представља антички велики војни пут, пут народа, који су почетком наше ере изградили и велелепно украсили градовима и насељима најславнији римски цареви.

Многобројни путописци, иначе чланови свите европских посланика и амбасадора „великом Турчину“ (турском султану) — обично су као исходну тачку на свом путу за Цариград имали Београд. Међу њима је било и наших, врло учених људи. Један од њих је забележио: „Путовасмо по цести, од свих најславнијих, и данас после више од хиљаду година (1564) наши коњи и кола господина амбасадора још увек се најудобније крећу по каменим плочама које су на овом путу поставили римски цареви а које ови варвари (Турци) с времена на време мењају, јер хоће да и сами удобно путују.“



Аутомати — гангстери

Једна велика робна кућа у Лас Вегасу, у Сједињеним Америчким Државама, поставила је у својим одељењима аутомате за продају цигарета, бомбона и других ситних чии изглед подсећа на праве гангстере.

ДОВАР ГЛАС ПО СВАКУ ЦЕНУ

У једном базелском ресторану пише:

„Умољавају се они који из овог ресторана односе сребрни прибор за јело и остале предмете да то чине дискретно јер је нама стало да се сачува добра репутација наших гостију“.

БИБЛИОТЕКАРСКА ПРИЧА

Једна старија жена обраћа се библиотекарки за помоћ:

— Хоћете ли бити тако љубазни да погледате у мој картон и да ми кажете да ли сам већ читала ову књигу?

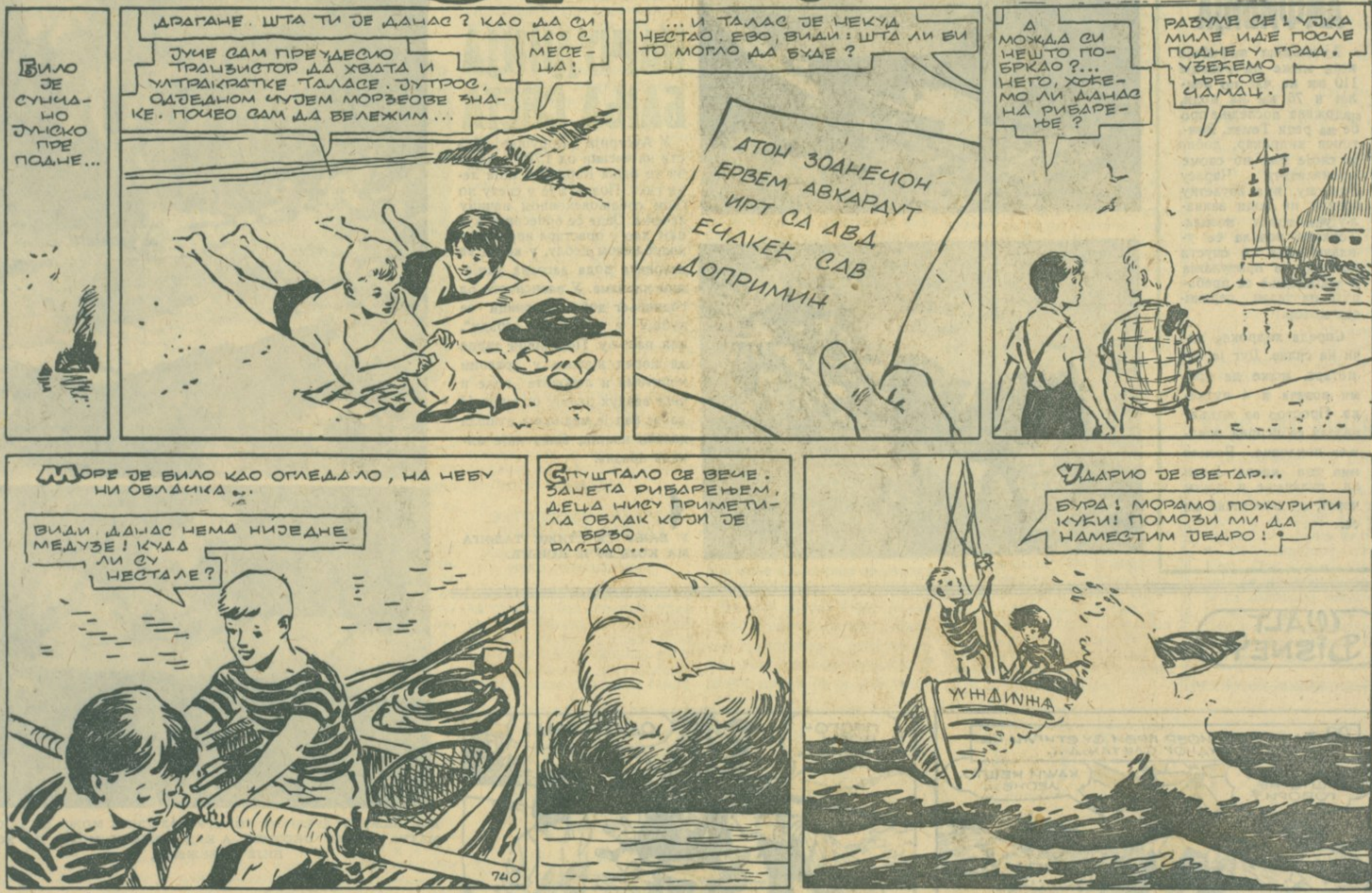
АЛИ БАБА

И ЧЕТРАДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА



Сашурин долази у помоћ

ЦРТА И ПИШЕ Ђ. ЛОБАЧЕВ



Шах

„ШАХОВСКА ГУСТИНА“ У СВЕТУ. У делу „Совјетски шах“, које је у Оксфорду објављено прошле године, писац Д. Ј. Ричардс дао је преглед масовности шаха у свету. Према његовим подацима у Совјетском Савезу данас има на 100.000 грађана 625 организационих шахиста. На табели даље следе: Исланд са 506, Данска са 155, Холандија са 142. Сједињене Америчке Државе, које се налазе у врху светског шаха, имају на 100.000 становника само 2 грађанина који припадају некој шаховској организацији.

РАТНЕ ТИТУЛЕ. Шаховски турнири одржани у Манхајму 1914. године нису због рата приведени крају. У часу прекида најбоље пласирани у првој групи био је Брах, а у другој Рудњев. Било је предвиђено да победници из те две групе одиграју меч и да се титула мајстора шаха додели ономе ко буде бољи. Због изузетних околности победе су признате обојици, па су им додељене титуле шаховских мајстора без даље борбе.

ПОБЕДА ПОРАЖЕНОГ. У мечу за првенство света 1927. године Алехин је победио Капабланку са 6:3 уз 25 ремија.

РЕКОРД ПСЕЋЕ ВЕРНОСТИ

У Единбургу је до пре четрдесет година стајао занимљив споменик подигнут као сећање на једног пса који је показао беспримерну верност према свом преминулом господару. Пас је осам година



Он је освојио највишу шаховску титулу, али је поражен ипак однео већу награду! Наградни фонд је износио 10.000 долара. Капабланка је као дотадашњи првак света према раније утврђеном споразуму имао право на фиксну суму од 2.000 долара без обзира на резултат. Остатак суме од 8.000 долара био је подељен у сразмери 3:2, па је на крају Алехину припала сума од 4.800 долара, а Капабланки укупно 5.200 не рачунајући губитак титуле првака света.

БРАТ НАЈБОЉИ ПРОГНОЗЕР. Дугогодишњи првак света у шаху др Емануел Ласкер имао је најбољег пријатеља и сарадника у своме брату Бертолду који је у приватном животу био лекар. У лекарској пракси био је изванредан; његовим методама лечења кори-

стили су се многи специјалисти. Бертолд је своме брату био шаховски учитељ, стални партнер у припремама, анализирају и проучавају теорије. Колико је он познавао игру свог млађег брата сведочи један догађај са шаховске арене. У борби за првенство света Ласкер је прихватио изазов Тараша и 1908. године они су играли меч у Диселдорфу и Минхену. За време једне партије Бертолд је окружен поштоматима у дворани унапред саопштавао потезе које ће повући његов брат. Та победа је била само једна од укупно постигнутих осам у мечу. Крајњи резултат је гласио 8:3 уз 5 ремија у корист првака света.

НАГРАДЕ ПО ИЗБОРУ. На великом међународном турниру у Копенхагену прво место делили су са по 11 поена Глигорић, Суеин и Тајманов. Како је по Сонерборн-систему најбољи резултат имао Глигорић, то је њему било дато право да бира једну од три специјалне награде за победнике. Он је изабрао вазу од данске керамике, Суеин сребрни прибор за јело, док је Тајманову остао — златан сат. Иначе, сва тројица су поделили три прве новчане награде и добили по 3.000 данских круна.

ШАХОВСКИ МОЗАИК

ПИОНИРИ ПОБЕДИЛИ МАЈСТОРА

Московски пионери сусрели су се 1951. године са прваком Енглеске интернационалним мајстором Робертом Вејдом. Њему је било познато да су пионери јаки шахисти, али та је резултат ипак изненадио. Од 30 партија Вејд је 20 изгубио, док се 10 завршило нерешено. Успех својих малих противника он је овако прокоментарисао: — Кад би било који од ових пионира играо једновремено против тридесеторице противника који се презивају Вејд, резултат не би био лошији!

ТИТУЛА ПРЕКО ПИСАМА

Међународни турнир у главном граду Данске био је посвећен 100-годишњици Копенхагенског шах-клуба. На њему је учествовао и дански шахиста Б. Андерсен коме је за ту прилику додељена титула интернационалног шаховског мајстора, противно правилима, непосредно пред турнир и пре конгреса ФИДЕ. Чланови Квалификационе комисије сложили су се путем писма да за постигнуте успехе у шаху доделе вишу титулу Андерсену и на тај начин увеличају прославу јубилеја.

НЕВИДЉИВ ШАХ

Необичан шах начинио је зубни техничар из Бакуа Акрем Гаджијев: он се не може видети голим оком. Чак и при увеличавању од 20 пута табла се чини као мајушни квадрати с једва приметним тачкицама које представљају фигуре. На квадратима шаховске табле размере 1х1 милиметар налази се шест фигура које су тако распоређене да чине студију немачког шаховског мајстора Хорвица (1807—1885), учесника I

међународног турнира у Лондону 1851. године.

БАЛЕТ И ШАХ

У Пермском државном театру опере и балета који носи име П. И. Чајковског с успехом се даје балет у једном чину „Шах“. Аутор либрета и музике је познати енглески



композитор и јавни радник Артур Блис. Балет је први пут изведен у Лондону 1938.

године под именом „Шах и мат“.

У основу балета је стављена борба белих и црних фигура. Радња се одиграва на сцени која по замисли уметника Н. Корјагина, представља велику салу украшену големима с шаховским амблемима. Артисти театра обучени у костиме шаховских фигура приказују на сцени уз музичку пратњу судар две шаховске армије.

ЧУДНИ ГОСТИ

Познати московски адвокат и велики љубитељ шаха Е. С. Леванов био је пријатељ с Алехином, Дуз-Хотимирским и многим другим мајсторима шаха. Врло често Алехин је био гост у његовом дому. Једном се он ту сусрео са Дуз-Хотимирским и одмах је започета борба на 64 поља. Игра се одужила, ређала се партија за партијом. Гостољубиви домаћин сматрао је да ће најбоље бити да се он нечујно удаљи и оде на починак. Изјутра свратио је у трпезарију и затекао исти призор — за шаховском таблом су седели Алехин и Дуз-Хотимирски. Меч још није био завршен.

Ко више говори

Обично се сматра да жене говоре много више од мушкараца. Међутим, западнонемачки научници дошли су до сасвим супротног закључка.

Према њиховим подацима за 16 до 17 часова, колико у току једног дана проводи будна, жена говори отприлике 3, а мушкарац 3,3 часа. У току дана жена просечно изговори

28.000 а мушкарац 31.000 речи. Научници тврде да су њихова испитивања показала да и телефонски разговори мушкараца, и приватни и пословни, трају дуже од разговора жена.

На адресу ових научника стигла су многа протестна писма, наравно од мушкараца.

ЈОШ ЈЕДНА АМФИБИЈА

Аутомобил амфибија који може да развије 110 км на час по земљи и 75 км на води, издржава последње пробоје на реци Темзи. Винтонов хидрокар, добио је своје име по своме проналазачу Чарлсу Винтону, има изузетну брзину на води захваљујући пругу возила. Точкови возила се увлаче када се спусти на воду, а пропелери и управљање се пребацују на један перкинсов мотор.

Спреда хидрокар личи на сплав. Дуг је пет метара, може да прими возача и 4 путника. Простор за пртљак налази се испред предњег поклопца. Возило има два крова: један на склапање и други чврст, од пластичне масе.

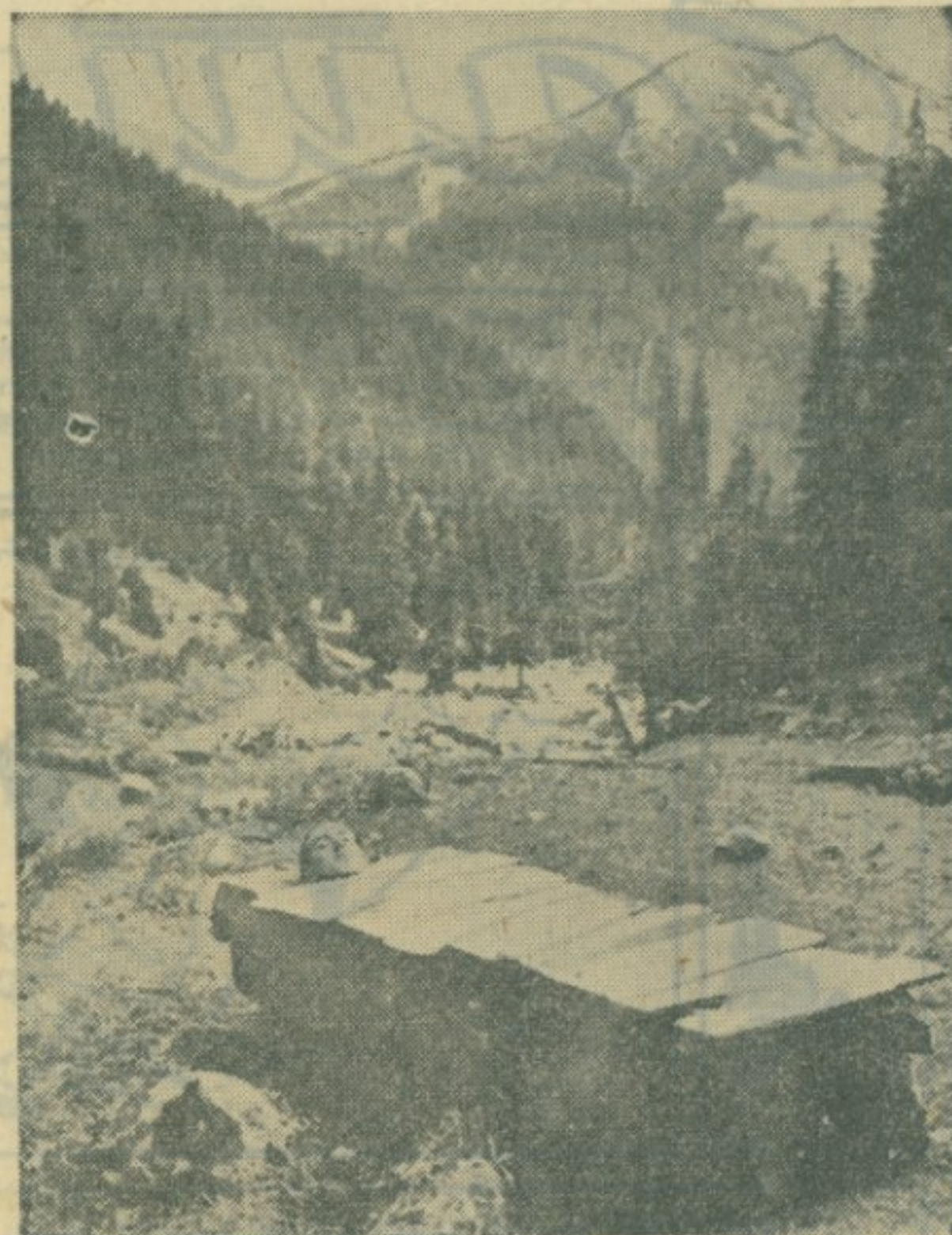


„БАЊСКА ЗГРАДА“ — СТАРА СЕОСКА КУЋА У КОЈОЈ ВЕКОВИМА НИЈЕ НИШТА МЕЊАНО.

НАЈЧУДНИЈА БАЊА СВЕТА

У Аустрији у Коруској области на висини од 1.700 м налази се бања Карлсбад која лечи гихт. Позната је у свету по свом средњовековном начину лечења. Овде се болесници купају као у прастара времена у издубљеном деблу, у којем се лековита вода загрева усјајним плочама. У зависности од годишњег доба болесници се купају у „бањској згради“, или напољу. Појединци тврде да поред купања у дрвеним коритима и лековите воде и чист ваздух делују одлично. И данас кад је медицина отишла далеко напред бања није никада празна.

У БАЊУ СЕ СТИЖЕ ТАЉИГАМА КОЈЕ ВУЧЕ КОЊИ.



ДОК ЛЕЖИ У ДРВЕНОМ КОРИТУ БОЛЕСНИК МОЖЕ ДА ПОСМАТРА ДИВНУ ОКОЛИНУ, А КАД ОЖЕДНИ МОЖЕ ДА ДОБИЈЕ ОСВЕЖЕЊЕ.

WALT DISNEY

МАЈМУНСКИ СТРИП



Писма читалаца

Драга редакцијо,

Необично ме је обрадовало писмо које је написала другарица Мирјана, а такође и ваш позив да вам се јаве сви они који желе да се дописују.

Ја се зovem Борислав Ерцер, а ваш лист читам још од када сам научно слова. И пре тога су ме привлачиле слике Флаша Гордона и осталих ваших јунака из стрипова. Нарочито ми се свиђа стрип о Џону Хазарду а такође и остали. И ја бих желео да се дописујем са друговима и другарицама из свих земаља на француском, енглеском, српскохрватском и руском језику. Поред тога желео бих да размењујем разгледнице и марке.

На крају и да вам, предложим нешто. Пошто верујем да ће одзив читалаца на ову рубрику бити велик, предлагам да објављујете адресе више читалаца одједном са кратким текстом.

Ученик сам саобраћајне техничке школе и имам 17 година.

Другарски вас поздравља
Борислав Ерцер
Нова Пазова — 21. маја 11

*

Надам се да ћете објавити моју адресу и унапред вам захваљујем. Имам 17 година. Ученица сам III разреда гимназије. Дописивала бих се са читаоцима вашег листа који сакупљају омоте за чоколаде и налепнице за боце.

Вања Шкоти
ЗАДАР — Раде кончара 4/III

*

Ја сам један од редовних читалаца „Политикиног забавника“. Желео бих да се дописујем са вршњацима из Совјетског Савеза на руском језику. Имам 14 година и идем у VII разред школе „Димитрије Туцовић“ у Краљеву. Скупљавам разгледнице и проспекте.

Ђуришић Момчило
Краљево — Ул. Југ. Богдана
бр. 22

*

Зовем се Милорад Петровић. Ваш, мени омиљени лист редовно пратим. Радујем се што се у њему налази доста занимљивих чланака, само бих желео да убудуће буде више написа о животу биљака и животиња.

Уједно бих желео да се дописујем са другарицама на српскохрватском и руском језику. Размењивао бих разгледнице, марке, значке, салвете и старе паре.

Петровић Милорад,
ученик VII раз. ос. школе „Мељак“
Београд



...На зиду омање сале ра-
запето је ново, бело платно.
Полутама. Уз сумњиво пукце-
тање и шупштање некакве апа-
ратуре по великом платну кре-
ћу се фантастичне — и за то
време невероватно реалне —
неме силуете предмета и љу-
ди.

ДЕТЕ ДОРУЧКУЈЕ!
ГРУПА РАДНИКА ИЗЛАЗИ
ИЗ ФАБРИКЕ!

ВОЗ СТИЖЕ У СТАНИЦУ!

Било је то 22. марта 1895.
године у једној сали у улици
Рен, у Паризу. Браћа Луј и
Огист Лимијер први пут у ис-
торији приредили су јавно
приказивање свог проналазак-
а који су назвали синематограф.

И мада се права филмска у-
метност родила знатно касни-
је, уочи првог светског рата,
кретање воза у Лимијеровим
„живим сликама“ као да је би-
ло симбол почетка незадржи-
вог кретања унапред нове у-
метности. Воз филмске умет-
ности је кренуо и више га ни-
шта није могло зауставити.

У току неколико наредних
месеци браћа Лимијер побољ-
шали су свој апарат, снимили
још неколико „слика“ и отво-
рили први биоскоп. Дан када
је одржана прва представа за
коју су продаване улазнице —
28. децембар 1895. године —
званично је признат као
дан рођења филма.

Интернационалан по својој
суштини, биоскоп је и интер-
национални проналазак, дело
многих проналазача из мно-
гих земаља. Проналазачи био-
скопа били су веома разли-
чити: по језику, по укусу, по
судбинама. Али, сви су они
имали једну заједничку црту:
сви су били чудаци, из племе-
на оних људи за које је Гор-
ки казао: „Чудаци украшава-

ју свет“. Јер, зар није био чу-
дак и сам „татица Лимијер“
који је примајући у службу чо-
века који је постао први кино
оператер у историји рекао о-
вове следеће:

— Знате, ми вам нудимо за-
нимање које нема будућности.
Радићете код нас шест месеци
или годину дана а можда и ма-
ње. Јер синематограф је науч-
ни курјозитет који нема ни-
какву комерцијалну будућ-
ност.

ОН ГЛЕДА У СУНЦЕ
ТРИДЕСЕТЕ ГОДИНЕ 19. ВЕКА.
ВЕЛГИЈА.

Знао је да у собу не про-
дире ниједан зрак сунчеве
светлости, да у њој царује пот-
пуна тама. Седео је чврсто зат-
ворених очију. Па ипак, стал-
но се пред њим појављивало
ужарено Сунце. Постајало је
час мање, час веће. Он је „ви-
део“ како се заслепљујући
бледокожи диск претвара у
јаркоцрвени да би за трену-
так постао потпуно црн. Али
је и „црно сунце“ пекло затво-
рене очи, хиљаде ватрених
муња заривало му се у најдуб-
ље кутове мозга, проузрокују-
ћи продоран, непрекидан
бол...

Двадесет пет секунди Жо-
зеф Плато гледао је право у
заслепљујуће Сунце. А затим,
када је кроз неколико дана
бол у очима мало уминуо, мла-
ди научник поново је изишао
да гледа у Сунце.

„Баволске сеансе“ настав-
љале су се у ритму доброг
хронометра. Плато као да је
позвао Сунце на двобој. Гле-
дао је у њега незаптивљеним
очима, трпео бол, опорављао
се и опет га гледао.

Први опит извео је у лето
1829. када је имао двадесет и
осам година.

Потпуно, неизлечиво слепи-
ло наступило је 1842. године.

Каква је питања постављао
себи Жозеф Плато? Шта је

ПОВОДОМ СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ФИЛМА

хтео да испита, на шта да до-
бије одговор?

Плато је хтео да дозна где
се налази граница отпорности
мрежњаче човечјег ока и да
истовремено открије законе
персистенције — способности
мрежњаче да задржи трагове
лика који се појавио пред о-
чима и ишчезао.

У току неколико година на-
порног, фанатичног рада Жо-
зеф Плато успео је да испита
персистенцију не само теориј-
ски, већ и помоћу апарата ко-
ји је сам конструисао. Године
1832. Плато је изумео свој чу-
вени „фенакистископ“ (назив
долази од речи „варка“ и „гле-
дати“), апарат код којег се
приликом окретања низ непо-
кретних фигура види као јед-
на фигура у покрету. Из „фе-
накистископа“ и готово исто-
времено пронађеног „стробос-
копа“ (стробос — кovitлац,
вртлог) Симона фон Штамп-
фера, родно се — биоскоп.

Да, без истраживања белгиј-
ског научника Жозефа Плато-
а, чудака који се осмелио
да гледа у Сунце голим оком,
чудака који је знао да га че-
ка слепо, проналазак биоско-
па био би немогућ.

ЗАТОЧЕНИК МУЗЕЈА ВОШТАНИХ ФИГУРА

СЕДАМДЕСЕТЕ ГОДИНЕ 19.
ВЕКА. ФРАНЦУСКА.

...Полако, веома полако ву-
че се погребна поворка пред-
грађем Париза. Влажан снег
полако се топи на црним коли-
ма. Нико од пролазника не о-
браћа пажњу на убогу повор-
ку: зар мало сиромаша сахра-

њују сваког дана на париским
гробљима.

Тако је завршио 1918. годи-
не један од претеча највесели-
је области филмске уметно-
сти — цртаних филмова — ге-
нијални чудак Емил Рејно, син
гравера медаља. А пре смрти
уништио је своје „Оптичко по-
зориште“ које више ником ни
је било потребно.

Емил Рејно никад није био
оно што људи обично назива-
ју солидним, угледним чове-
ком. И као двадесетогодиш-
њак и као четрдесетогодиш-
њак занимао се стварима које
су се у очима „поштених гра-
ђана“ граничиле са децим и-
грама, са чудаштвом. Уоста-
лом, све је и почело од играча-
ка. За једног свог малог
пријатеља — а децу је во-
лео заиста безгранично —
Рејно је направио ориги-
налан, усавршен стробос-
коп. Имао је тада већ преко
тридесет година и можда је
и сам помишљао да је време
да почне озбиљан „радан“ жи-
вот. Изумео је праксиноскоп-
ску призму (од речи пракси-
ска и скоп — гледати) и
њоме је заменио прорезе на
зоотропу. На дванаест малих
огледала пројекцирала се сли-
ка серије цртежа. Када се апа-
рат окретао у сваком од огле-
дала стварала се илузија по-
крета. Рејно је постао сопствени-
к мале радионице за израду
праксиноскопа — играчака.

За свој апарат Рејно је сам
цртао комичне фигуре лутака,
сам је разрађивао свих давана-
ест фаза њихових покрета. У
својој машини он је већ видео

читаве представе са нацрта-
ним глумцима.

Али, у његов праксиноскоп
могло је да стане само мало
цртежа и то је дозвољавало
да се представи само један и
то једноставан циклус покре-
та. Додуше, тај циклус се мо-
гао бескрајно понављати...
Бескрајно? Можда је у томе
одговор. Можда би се цртежи
могли правити на великој, ду-
гачкој траци?

Прошло је дугих петнаест
година од проналазак пракси-
носкопа до дана када је у „Ка-
бинету фантастике“ при чуве-
ном Музеју воштаних фигура
почело да ради „Оптичко по-
зориште“ Емила Рејноа. То је
било 28. октобра 1892. године.
Једна представа „покретне
светлосне пантомиме“ у Музе-
ју воштаних фигура трајала
је и до 20 минута. Није тешко
замислити колико је цртежа
за сваки такав филм Рејно
морао да нацрта. И то са как-
вом тачношћу!

За своје позориште Рејно је
све сам радио. И ни за шта
друго није имао времена јер
је његово „мезимче“ захтева-
ло од њега сва 24 часа у јед-
ном дану. „Био је прикован
за Музеј као каква воштана
фигура“ — написао је једини
његов биограф.

А за то време пронађен је
и развио се савремени „инду-
стријски филм“. Он је немило-
срдно уништио „Оптичко по-
зориште“ Емила Рејноа, изба-
дио на улицу проналазача цр-
таног филма. Тако он и није
постео „угледан“ и „радан“ чо-
век и читав живот занимао се
стварима које су се граничи-
ле с децим забавама.

ИЗ ХОЛИВУДА

Неки не много вешт
писац сценарија однео
своје најновије дело
једном холивудском
продуценту на читање.
После извесног време-
на овај му врати ру-
копис са следећом на-
поменом:

— Сувише дугачко!
Немам времена за чи-
тање! Сажмите га у
три реда!

Писац узео лист па-
пира написа и посла
следећи текст:

„Јунак је поручник.
Јунакиња је удата за
његовог пуковника. О-
ни су лудо заљубљени
један у другог. Сцена-
рио се завршава њихо-
вим самоубиством“.

— Не ваља — одго-
вори му продуцент.
То је од речи до речи
лоша верзија Ане Ка-
рењине.

РАДИО КРАЈ КОЛЕВНЕ

„Успаванке“ за бебе
од пет недеља до 18
месеци унела је у свој
програм „од 14,30 до
14,50 и од 19,30 до 20
часова“ — једна вели-
ка америчка радио-ста-
ница. Оне емисије сас-
тоје се од звукова ко-
је су изабрали искусни
педагози и психолози.
Оне у пуној мери испу-
њавају свој задатак. Бе-
бе зачас заспе.

ЛИ МАРВИН

У свету филма Ли Мар-
вина сматрају наслед-
ником Хемфри Богарта:
он тумачи негативне типове
који се у баровима туку са
„добрим“ момцима као што
су Џон Вејн, Џејмс Стјуарт,
Марлон Брандо и други и ко-
ји, разуме се, на крају побе-
ђују. Овај четрдесетогодиш-
њи глумац прихвата улоге ко-
је његове колеге нерадо при-
мају.

Готово у свих тридесетак
филмова колико је снимио,
Ли Марвин је играо улоге у-
бица, грубијана и уопште не-
гативних, несимпатичних ти-
пова. На телевизији се поја-
вио у читавој серији филмова
познатих као „Ли Марвин вам
представља преступника“. До
био је и Емину награду за
серију филмова, такође на те-
левизији, „Људи су потребни
једни другима“. У филму
„Брод будала“ он је играо
алкохоличара тако добро да
су његове партнерке из тог
филма Вивијан Ли и Симон
Синоре изјавиле да не знају
ниједног другог глумца који
би ту улогу боље одиграо.
За своје улоге Ли каже:

— Желим да гледаоци по-
верују да сам у природи
стварно онакав као човек чи-
ју улогу тумачим. — А затим
искрено додаје: — Заиста сам
помало груб, али не толико
колико се прича. Ја сам у
ствари само до крајности у-
поран кад хоћу да добијем
оно што желим.

Па ипак, иако га сматрају
врло грубим Ли одбија да у
филму удари шамар некој
жени и поред захтева режи-
сера. Он то препушта двој-
нику кога иначе нерадо
трпи и сам изводи и најопас-
није сцене. Њега и Роберта
Минама прогласили су холи-
вудски глумци за највештије
кад се ради о тучњави, цуду,
падовима са веће висине и та-
ко даље тј. свуда тамо где
други глумци обавезно траже
двојнике. Када је пре неколи-
ко година сниман филм „Др-
во живота“, режисер Едвард
Дмитриј узео је двојника Ли
Марвину пошто је било неко-
лико врло опасних сцена: пе-
нање на високи балкон, ска-
кање са лустера на ограду и
скок са балкона. Двојник је
покушавао да изведе те сце-

не више пута, али режисер
није био задовољан. Ли је та-
да пришао режисеру и рекао
му:

— Ја ћу му показати како
то треба урадити.
И заиста, он је све то из-
вео тако лако и тако елган-
тно да је режисер био преа-
довољан. Више нико није
тражио двојнике Ли Марви-
ну.

У једном другом филму у
коме је играо са Монтимери
Клифтом двојник познатог
глумца требало је да га нок-
утира у једној тучи. Међу-
тим, Ли се у току борбе мало
„загрејао“ и страшно га прет-
укао. Кад се режисер уме-
шао и приметио му да Клифт
тј. његов двојник треба да
буде победник, Ли је одгово-
рио да он нема ништа против
да то тако буде али да се он
морао бранити.

Ли Марвин каже да су га
одувек привлачили догађаји
пуни физика. Тек недавно је
напустио мотоциклистичке тр-
ке на којима је имао завидан
успех. Јурио је тако врато-
ломно да су сви веровали да
ће stradати.

— Ризик је моје занимање.
Највише ми се допадају оне
сцене где се налазим на ниви-
ци пропасти.

Познат је као велики про-
тивник расне дискриминације
која постоји у САД.

— Поддржавам борбу свих
људи у тражењу права да
живе — изложио је једно-
ставно своја политичка схва-
тања.

Ли Марвин је одрастао у
Њујорку. Већ од ране младо-
сти родитељи су имали муке
са њим. Када је имао четири
године нестало је од куће и
два дана нису ништа знали о
њему. Од свих филмова које
је гледао као дечак највише
му је остао у сећању филм
„На западу ништа ново“. Био
је одушевљен улогом суровог
наредника и отада овај му је
био узор.

Посећивао је многе школе,
али ниједну није завршио. Он
каже да је од свих предмета
највише волео — физикту-
ру. Али, иако је увек био од-
личан спортиста више је ште-
тио свом тиму него што је
користио због тога што је
био фамован. Жеља за а-

вантурама одведа га је пре
времена у рат. У другом свет-
ском рату учествовао је у го-
тово свим искрцавањима аме-
ричке морнарице. Рањен је
само једном у Сајпену, метак
му је повредио нерв кука.
Тринаест месеци провео је у
болници.

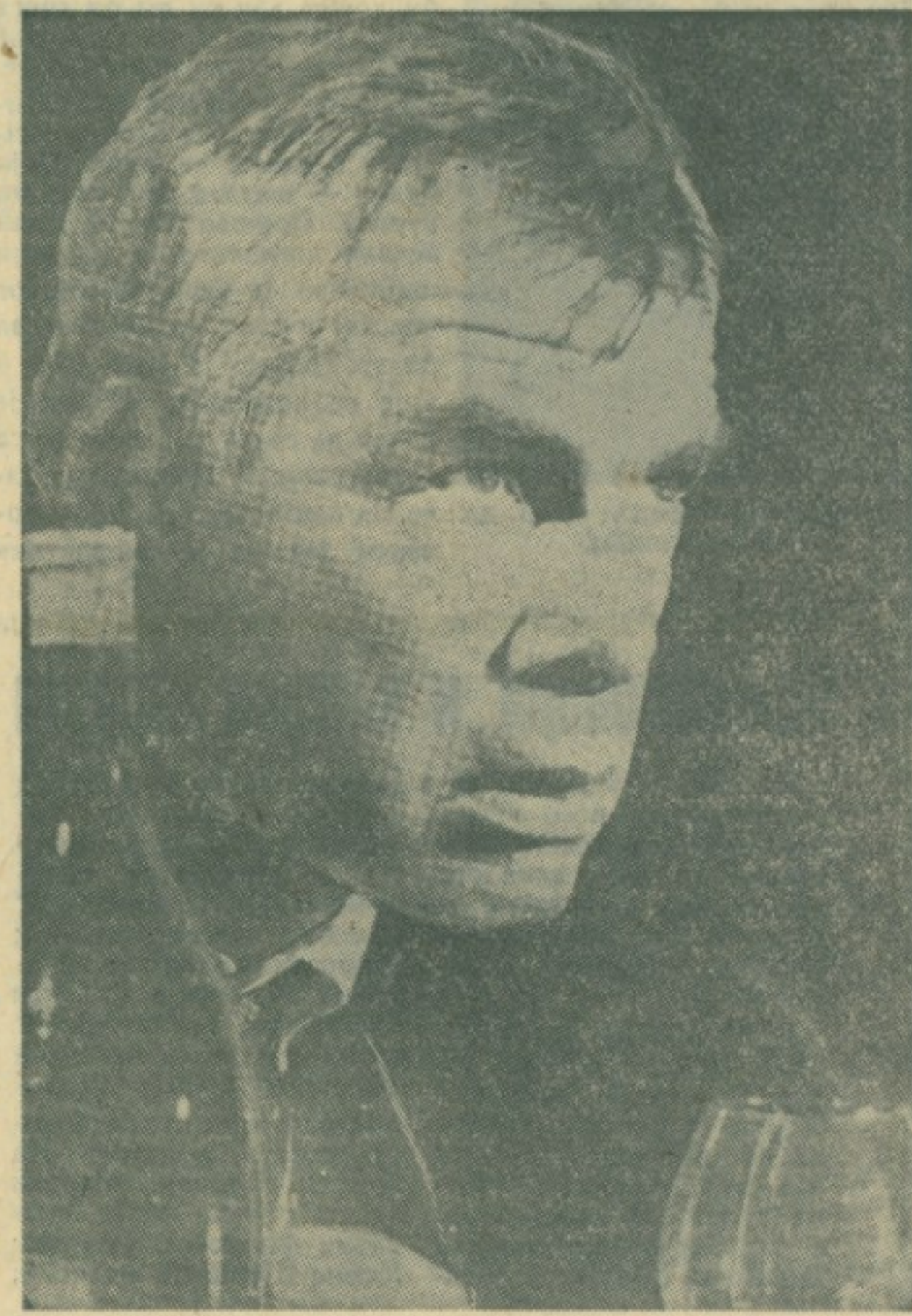
Ли Марвин је почео своју
каријеру 1947. године али у
почетку без неког већег ус-
пеха. Играо је у неколико
филмова мање улоге. Прву
већу и значајнију улогу до-
био је у филму „Осам твоз-
дених људи“.

Већ 1955. године после ње-
говог филма „Крвава субо-
та“, „Њујорк тајмс“ је писао:
„Ли Марвин који је данас не-
сумњиво „зликовац“ број је-
дан филмског платна дао је

изванредну креацију. У неза-
боравном спектаклу обијања
банке и убијању он је недо-
стижан“.

Кад су га запитали да ли је
икад осећао страх док је био
у морнарици за време рата,
Ли Марвин је искрено одго-
ворио да се све време пла-
шио.

— Управо сам због тога и
ступио у морнарицу. Када се
човек плаши он жели да сав-
лада тај страх на све могуће
начине. И у изналажењу тих
начина он чини извесне под-
виге који се касније каракте-
ришу као „храброст“. У рату
свако носи маску на себи. Сви
покушавају да покажу како
су храбри док се у ствари
сви плаше и труде на разне
начине да то маскирају.



ДОБА БРЗИНЕ

Само два часа по-
требно је да се кућа
стави под кров. Кран
захвата кров заједно са
таваницом, електрич-
ним и другим уређаји-
ма и спусти га на зи-
дове. Радници и мај-
стори могу одмах да
уђу и доврше посао.
Кров је врло лак, тежи
једну и по тону за по-
вршину од 40 квадрат-
них метара.

У једном предграђу
Лондона постигнут је
европски рекорд у бр-
зини грађења. Тачно
за 11 недеља и 5 дана
откако је булдожер по-
чео да ради, кључеви
једне зграде од 44 спра-
та предати су првом
станару. Станови су би-
ли снабдевени централ-
ним грејањем, купати-
лима, зидови омалани.
Цела зграда била је о-

кружена травњацима и
околомало било трага
од грађевинског крша.

★

После брзог грађења
врло брзо се подижу
и травњаци. Ево како је
то постигнуто у једном
рударском насељу где
је околина деловала
пусто и ружно. Колек-
тив предузећа приме-
њива је нову технику —
подигао је травњаке
помоћу вештачке кише.

Ова киша садржи
све састојке који пома-
жу растању траве, а и
семе је такође снабде-
вено хранљивим вита-
минима. Воду избације
црпног гигантоке вели-
чине, из којег се прос-
тор од једног хектара
може залити за 15 ми-
нута: после пет недеља
трава почиње да рас-
те.

ПРИРОДА И ЉУДИ



ВАШ СУ ЉУДИ ПОНЕКАД СМЕШНИ! СЛАТКИ ПЛОД ЗАЧАС ЋЕ НЕСТАТИ У УСТИМА.

Експедиција младе енглеске научнице Џејн Ван Лакик-Гудол провела је четири године у резервату Гомбе Стрим, недалеко од језера Тангањике у Танзанији

Учесници експедиције често су посматрали како шимпанзе не само да употребљавају већ и сопственим рукама праве примитивна оруђа помоћу којих лови мраве, термите и друге инсекте.

Једном је шимпанзо Еверед — учесници експедиције да ли су многим мајмунима људска имена — пред очима задивљених људи на оригиналан начин решио питање: како да дође до воде. Заставши испред једног дрвета у чијем се стаблу налазила мала дупља, Еверед је стрпао у уста пуну препршт лишћа, сажвакао га, и испљунуо на длан. Начинивши од сажваканог лишћа лопту и узевши између два прста, Еверед је завукао лопту у дупљу. После неколико тренутака он ју је извукао и стао из ње да исисава воду. Јер, лопта од лишћа је као какав сунђер упила воду која се задржала у дупљи. Касније су се учесници експедиције уверили да шимпанзе често употребљавају овакве „сунђере“ кад не могу устима да допру до воде.

Занимљиво је да су у другим крајевима Африке чланови експедиције посматрали како шимпанзе завлаче прсте у сличне пукотине и дупље а затим са прстију лижу капљице воде. Џејн Гудол испробала је оба начина и утврдила да је „проналазак“ танзанијских шимпанза осам пута ефикаснији. Шимпанзе употребљавају



ПОРОДИЧНА ИДИЛА: ДАД ДА ТЕ ПОЉУБИМ.

лишће и у друге сврхе: бришу њиме блато са себе, отиру крв или остатке хране прилепљене за крзно. Ако мајмунче већ гушио када се шимпанзо наједном смирио: сео је уз ме



ДОВАР ДАН! ДАВНО СЕ НИСМО ВИДЕЛИ.

мајку, она ће и себе и њега обрисати лишћем.

Омиљена храна шимпанза је — салата с јајима. Шимпанзо стрпа најпре у уста јаје, затим препршт лишћа и све то са задовољством сажваће. Једном се шимпанзу по имену Макгрегор догодило „малер“. Укравши из Џејниног шатора шест јаја Макгрегор је, по навици, халаљиво стрпао једно у уста али није осетио укусну течност: јаје је било тврдо скувано. Макгрегор је испљунуо њему непознату тврду масу. То исто је учинио и са осталим јајима. При томе је пратио такве примасе да су се људи који су га посматрали ваљали од смеха. Шимпанзе су уопште крале све до чега би дошле али су им од свега најдраже биле крпе за прање посуђа, и то оне најпрљавије.

Највеће уживање за шимпанза представља сисање тканине. „Једном — пише Џејн Гудол — шетала сам сама по цунгли. Пришао ми је један велики шимпанзо (а одрасли шимпанзо је јачи од сваког човека) и стао да ме вуче за блузу. Платно је било јако и није се поцепало. Мајмун је почео да се љути, длака му се накомрестила. Повукао је јаче. Ја сам почела да је откопчавам јер ме је оковратник

не и задовољно се тиме што је могао да стрпа у уста доњи крај моје блузе.

Много материјала пружио је члановима експедиције проучавање породице старе Фло која је имала четворо „деце“; најстарије њено младунче имало је 12—13 година, а најмлађе тек што је дошло на свет. Мужјаци живе сами, одвојени од породице.

Мале шимпанзе воле да се играју, баш као деца. И као деца умеју да се забаве разним предметима. Шума им пружа много играчака. Један Флоин малишан често се забављао на тај начин што би легао на

њихов признати вођ по имену Мајк, шимпанзе би похитале да му изразе своје поштовање: једни су се тискали уз њега, други му подносили поклоњење. А Мајк би их, што је завишило од његовог расположења, потапшао по рамену или их отерао шамарима.

„Један случај који ми се догодио — пише даље Џејн Гудол — јасно указује на то да извесни гестови човека и шимпанзе или имају исто порекло или су се развили у веома сличним правцима. Једном сам кроз шуму ишла иза свог старог пријатеља шимпанзе Давида. Осећала сам да му се

леђа и играо се плодом који је лично на тениску лопту. Пребацивао је своју лоптицу са шапе на шапу, вртео је, долавао је ногом.

Једном је један од Флоиних синова одлутао и није га било читав дан. Вративши се, притрчао је мајци и притиснуо усне на њен космати образ. Два одрасла шимпанза, Давид и Голијат, сревши се једном на шумској стази чврсто су се загрлила и дуго се грлили премештајући се с ноге на ногу са очигледним задовољством.

Када се сретну било то после дугог или кратког раздвајања шимпанзе се поздрављају као људи. При сусрету са јачим од себе слабији шимпанзо понизно тапше дланом по леђима свог „шефа“. Шимпанзе се често грле, љубе па се чак и рукују. Када би се појавио

свиђа моје друштво. Неколико пута је застао и чекао док сам се ја пробијала према њему кроз шипражје. Све смо дубље залазили у цунглу. Заједно смо стигли до планинског потока и напили се чисте, бистре воде. Приметила сам на земљи зрео црвен плод палме: ставила сам га на длан и пружио га свом сапутнику. Он га је погледао и окренуо главу. Када сам му принела плод још ближе, пружио је шапу, положио свој длан на мој и држећи плод између палца и длана, нежно ми је стегао руку. То топло нежно руковање трајало је десетак секунди. Затим је пустио моју руку, погледао плод и бацио га на земљу. Иако се Давиду поклон није свидео, мој пријатељски гест правилно је протумачио“.

ЧЕТИРИ ГОДИНЕ МЕЂУ ШИМПАНАЗАМА

ВОЛЕ СУБЕНИРЕ

Изгледа да и Американци воле „сувенире“, тако бар изгледа према изјави директора „Американа хотела“ из Њу-орка који наводи да је само за десет месеци из његовог хотела нестало: 38.000 кашичица за кафу, 15.000 сребрних машина за шећер и 355 цезви.

Град сунца

Становници Сент-Пetersбурга у Флориди у САД, од 1913. године имали су само 221 дан без сунца. Сваки пут кад се сунце не би појавило у току 24 часа, локалне новине давале су мештанима бесплатно. Последњи, 21. бесплатни примерак издат је почетком фебруара ове године.

КАД НЕМА ПРАВОГ ДОБРО ЈЕ И...

Дански град Легстерер познат је по томе што се у њему веома лепо види залазак Сунца. Посматрање залазак привлачи велики број туриста. Међутим, како време не дозвољава да се ова природна појава увек види, то су општинске власти — купиле сунце, начињено од пластичне материје и стаклених влакана. Они који су га видели тврде да је много лепше него право.

ХЕРКУЛ СУТРАШЊИЦЕ

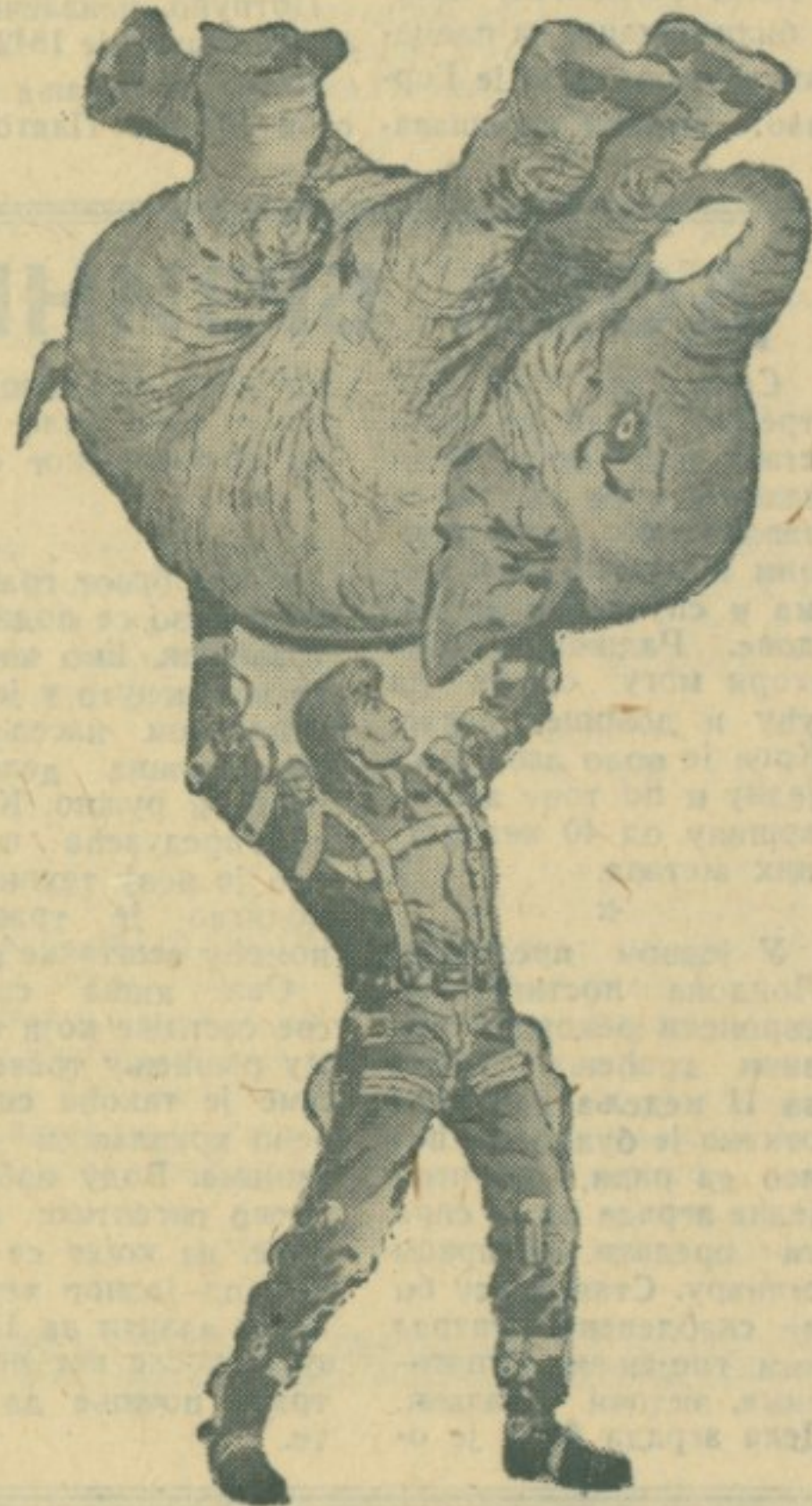
Херкул (грчки Хераклео, латински Hercules) највећи јунак у грчкој митологији, син је Зевса и Алкмене. Он је персонификација надљудске снаге коју је показао већ у колевци кад је задавио две огромне змије. Због своје снаге одувек је у људској машти заузимао важно место, нарочито код мушкарца, импресионирао их и подстицао на јунаштво и подвиге.

Међутим, изгледа да ће људска машта бити и остварена — човеку сутрашњице стручњаци аеронаутичке лабораторије Корнел Универзитета у граду Буфалу у Америци обезбедили су огромну снагу.

На нашој слици види се човек обучен у специјалан комбинезон, који у високо подигнутим рукама држи огромну



стену. На који начин он то постиже и у чему је тајна ове огромне снаге? У одећи у којој се налази метални костур са зглобовима, који синхронизовано врше покрете, као и особа која носи овај комбинезон. Цела апаратура заснива се на механизму и ставља се у покрет помоћу специјалне пумпе.



Колекционари и њихове страсти

Недавно је у једном париском бару, неки Лисијен Патијон изложио 3.500 разних ланчића, алке разних облика и футроле за кључеве. Ове предмете сакупљао је током целог живота.

Вест о овом колекционару коју је објавио један француски лист, побудила је и друге листове да се заинтересују шта све људи сакупљају. Између осталог наведена су и следећа колекционарска друштва: „Друштво тата-

нофила“ скупља обућу од Гала па до данашњег дана; „Друштво куркубициста“ — етикете са полудилиндера; „Еринофили“ скупљају равне етикете; „Тиросемиофили“ се интересују за кутије од сира камамбера; „Вилтофили“ траже прстен са цигара а „Спотери“ нацрте авиона.

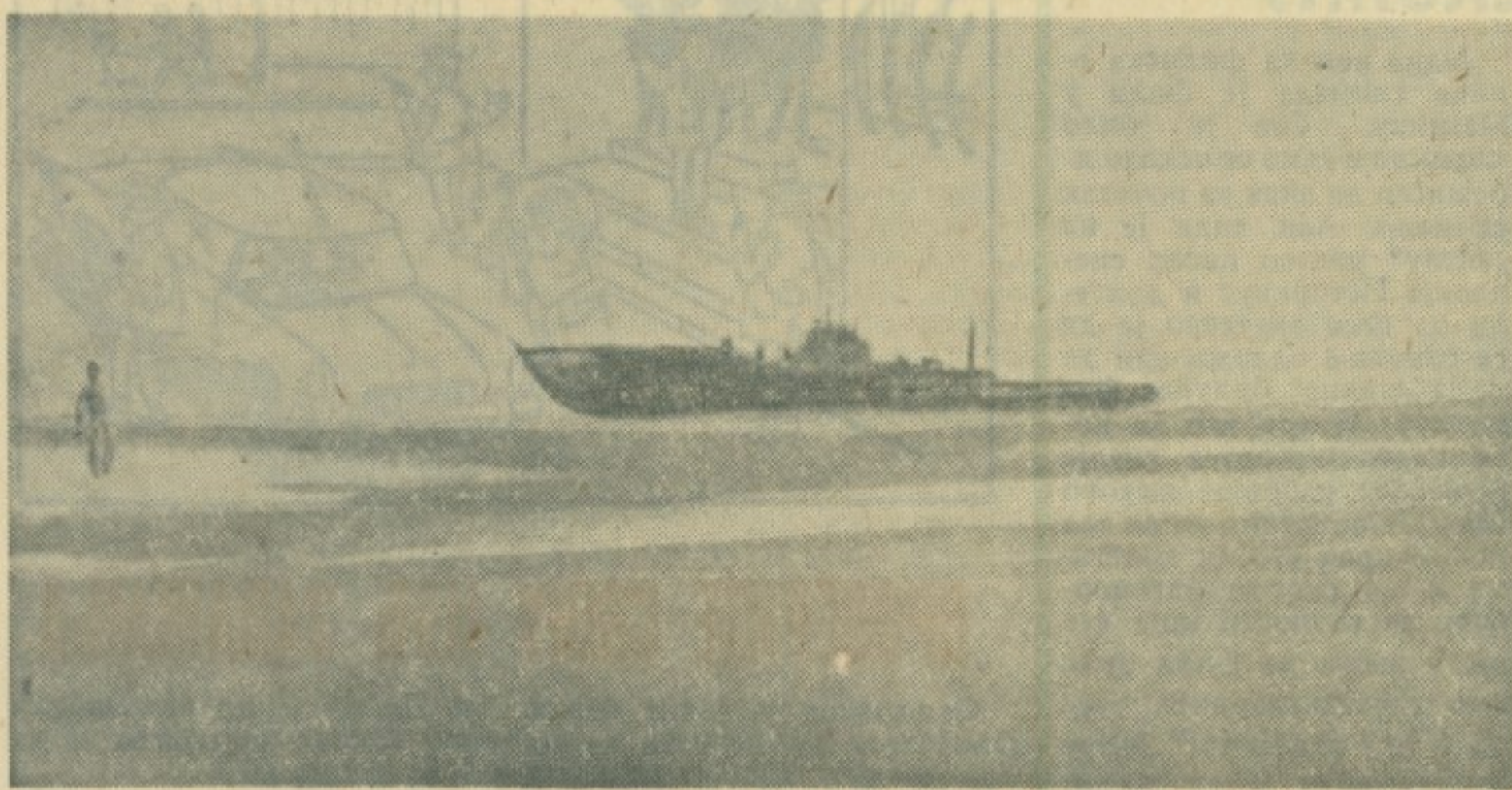
Поред ових колекционара постоје и други. На пример глумица Мартин Карол скупља обућу познатих филмских глумица; Морис Шевалије штапове;



Жилијет Греко разне музичке кутије; Елвијак Ферјер лепезе; Ив Монтан разне механичке направе; Мишлин Прел боце; карикатуриста Жан Сенеп оружје; Софија Демаре позоришне програме; Ноел-Ноел оловне војничке и Никол Сурсел птицање животиње.

А можда је од свих ових колекција ипак најчуднија она коју има један чувар париског затвора Санта; остатке последњих цигарета које су за собом остављали осуђеници на смрт које је овај чувар одводио до пиљотине.

ТАЈНА ЛУТАЈУЋЕ ПОДМОРНИЦЕ



Немачка подморница је пред нама! На палуби енглеског разарача, који је фебруара 1915. године патролирао сивим водама Северног мора, тобице су пометеле ка упорним цевима. На удаљености од четири миље угледале су подморничку куполу. Израчунавши могуће промене положаја своје мете, били су спремни за палбу. Изгледало им је да ће она постати њихов лак плен. Наравно, под условом да их претходно не погоди њен торпедо.

— Шта до ђавола гнаве са командом за палбу — рекосе тобице углас и згледаше се.

Међутим, команданту се изгледа није журило. Разарач се и даље приближавао подморници. Три миље, две, једна миља. Команданти непријатељских бродова су се као по договору још уздржавали од напада. Разарач се и даље вртео око подморнице са црном куполом, тестером за сечење, лучких мрежа на прамцу и профилном карактеристичним за немачке У-бот.

— Мора бити да је рат завршен — покуша да се нашасти један енглески морнар. Нико се није насмејао. Људи са подморнице нису то могли да разумеју. Имали непријатеља пред носом, а не дићи руку на њега било је неопростиво.

— Доста те шале! Што не нападамо непријатеља? — гуњали су углас.

Енглески командант је најзад донео одлуку. Она је запрепастила све искусне ратнике на подморници. Наредио је гласило да разарач пуном паром заплочи — у супротном правцу. Ускоро су се купола и перископ подморнице изгубили на хоризонту.

— Стари је полудео — сложили су се морнари.

Вративши се из патроле људи са разарача су причали о овом чудном догађају. А командант је ћутао. У штабу су им рекли да су свакако били жртве халуцинација, је или су се забунили мислећи да је подморница немачка, а у ствари је била енглеска. Људи су били сигурни да се нису преварили. Међутим, ћутали су. Шта су могли? Био је рат. Није се сме-

У току последња два рата многи несвакидашњи догађаји и херојски подвизи везани су за поморско ратовање. Један од најтајанственијих и до данас још не сасвим разјашњених случајева одиграо се 1915. године са најмодернијом и најубојнијом немачком подморницом тог времена У-31

ло ни сувише говорити нити испитивати.

Недељу дана касније и други енглески разарач открио је немачку подморницу која је упола изронила из воде и обасуо је топовском палбом. Пљусак добро одмерених граната отколио је мету. Онда је командант наредио да се палба прекине.

— Али подморница још није погођена — бунили су се људи крај топова.

Наређење се морало извршити. Разарач се приближио на пола миље од подморнице, направно заокрет а затим се изгубио.

Прича о тајанственој подморници се одмах пронела по свим јединицама британских антиподморничких флота. Многи су у почетку мислили да је тајанствена подморница у ствари камуфлирани британски брод-клопка К-шил, који чека да му се нека немачка подморница или ратни брод приближи на домет па да изненада отвори ватру на њих. Међутим, за ту ратну варку Енглези су се по правилу служили лажном фасадом старог и дотрајалог трговачког брода. Зар има смисла камуфлирати један ратни брод маском исто тако опасне подморнице?

Случај са тајанственом подморницом поновио се још неколико пута. Међутим, британски адмиралитет издао је наређења командантима свих ратних бродова да се отварају палбу на њу. Никакво објашњење није им дато па га ни они зато нису могли пружити посади бродова.

Ова афера само се компликовала кад су и немачки ратни бродови открили тајанствену подморницу. На дан 15. фебруара једна флота торпиљара ратне морнарице добила је наређење да уништи подморницу, која се подвизавала недалеко од Фризских обала. Веровало се да она припада Енглезима и да има задатак да пресеће немачке бродове. Подморница је лако откривена. Полузароњена, није се померала с места. Командант немачке ескадре издао је наређење да се ватра не отвара. Ликовало је од задовољства када се његов челни брод још више приближио! По њеној карактеристичној силуети препознао је немачку подморницу. Упутио јој је уобичајене поздравне знаке. Међутим, није добио одговор. Слегнуо је раменима. Помислио је да подморница сигурно има неку тајну мисију. Као и његови британски претходници издао је наређење да ескадра направи заокрет и заплочи у супротном правцу.

то питање потребно је вратити се два месеца уназад. Британски адмиралитет је сазнао да Немци завршавају нови прототип изузетно опасне подморнице. Требало је по сваку цену докопати се њених планова. Међутим, сви покушаји британских шпијуна да из пројектантских бироа немачке морнарице прибаве планове остали су неуспешни.

Тада је адмиралитет одлучио да све стави на коцку. Изабрана су четири подморничка стручњака који су одлично говорили немачки. Поверен им је један од најсметљивих задатака у првом светском рату. Требало је да се увуку у немачку поморску ратну базу у Вилхелмсхафену, да украду подморницу и да сами, без посаде, доплоче с њом у Портсмаут. У току путовања неће им претити опасност јер Немци неће напасти своју подморницу, а свим британским командама биће наређено да не отварају ватру на такав тип подморнице.

Интелигенс сервис је до тајачина разрадио план смелог подухвата. Четири човека су искрцани у Холандији која је била неутрална. Захваљујући помоћи једног воденичара они су успели да се у њимовима с брашном неопажени пребаце преко немачке границе. У Немачкој их је чекала веза. Пребацујући се из једног места у друго стигли су живи и здрави у Вилхелмсхафен. Први део плана испуњен је без тешкоћа. Месец дана после искрцавања, четири човека су се налазили у подруму једне куће у предграђу овог великог ратног пристаништа.

Било је много шпијуна око нове подморнице У-31. Немачки стручњаци су дотеривали последње ситнице око

мотора. Требало је сачекати тренутак кад подморница буде пребачена у базен где ће се монтирати њено наоружање и укрцати посаду и муниција.

Енглези је послужила срећа. Уочи одласка у базен подморница се љуљушкала у центру пристаништа. Када је пала ноћ Енглези су обукли немачке морнаричке униформе и упутили се ка арсеналу. Енглески шпијун видео их је последњи пут пред ватреном оградом. Они су салутирали. Немачки стражар их је опоздравио и пропустио их је. Зачим су њихове силуете утонуле у мрак.

Било је прошло већ више од недељу дана од тог догађаја. У британском адмиралитету ранији оптимизам заменила је забринутост. Најзад су рибари јавили да су на плажи код Јармута приметили црни обрис једне подморнице. Неколико часова касније једна екипа стручњака идентификовала је подморницу. Била је то немачка У-31.

Труп подморнице је био неопштећен. Морнари су продрли у куполу. У њој нису никог нашли. Није било никог ни у дневној соби ни у машинском одељењу. Тек по ред перископа открили су те ла четири човека, која су непомично лежала поред боце за кисеоник. Људи већ недељу дана нису били у животу.

Шта се догодило са несрећним британским стручњацима? То се никада у потпуности неће сазнати јер су они понели своју тајну са собом у смрт.

Једна истрага која је 1979. године вођена у Вилхелмсхафену открила је да је стража пропустио британске стручњачке ништа не сумњајући. Они су се укрцали и не

сметано отпловити. Узбуна је дата тек по подне. У то време У-31, која је била крцата мазутом, већ је пловила поред Фризских острва у холандским територијалним водама.

Сутрадан пошто је подморница нестала, дигли су се у Северном мору опромни тада си и посада је свакако морала затворити све отворе и склонити се у дневну собу. Ваздух је ускоро постао загушљив. У недостатку кисеоника Британци су сигурно покушали да га прочисте. Отворили су боце. Вероватно нису добро одмерили дозу. Познато је да кисеоник проузрокује пријатно осећање еуфорије слично алкохолу. Четири храбра инжењера су ускоро изгубила свест и кисеоник им је сагорео плућа. Најзад су пали у кому и умрли.

Мотори подморнице су и даље радили. Као каква утвара она је пловила морем. С времена на време она је тонувала. Објашњење је било једноставно. Баласт су се пунили и она је тонувала. Затим је притисак кисеоника супротно деловао на њих и они су се делимично испразнили. Тако је једног јутра У-31 изронила на плажи код Јармута.

ЗА БОЛЕСНЕ ЖИВОТИЊЕ

Радио-камионете опремљене псећим корпама и носилкама моћи ће убудуће становници Париза да позивају у било које доба дана или ноћи да би болесне животиње пре везли до ветеринара.

ХУМОР

У СЛИЦИ И РЕЧИ



— НЕ ГУРАЈТЕ СЕ, ДОЊИ ЋЕТЕ СВИ НА РЕД!

— ВАШ СУ ОВАЈ СПОМЕНИК ПОДИГЛИ НА ЗГОДНОМ МЕСТУ!



— ОХ, ЈОВАНЕ, ВАШ ЛЕПО! НАПРАВИО СИ НАМ ВОДОСКОК!
— КАКАВ ВОДОСКОК?! ПРОБИО САМ ВОДОВОДНУ ЦЕВ!



— ЗДРАВО СТАРИ! ЈА ОДОХ, ИМАМ САСТАНАК У ПОЛА ШЕСТ.



— ДА ЛИ СИ УСПЕО ДА ФОТОГРАФИШЕШ ОНУ ЧУДНУ ПТИЦУ?

ИРСКИ РАЗГОВОР

Један стари ирски националиста (Ирци су познати по својој упорној нетрпељивости према Енглезима) прича у друштву својих истомишљеника:

— Пријатељи, горд сам што могу да кажем да за време толиких година проведених у служби старе Ирске, никад нисам изговорио ниједну ружну реч против некога, па чак ни против Енглеза тих тирани и фосила.

Подвиг морнара совјетске Северне флоте Георгија Дмитријевича Курбатова у борбама за ослобођење совјетско-норвешке границе

ПОДВИЗИ КОЈИ СЕ ПАМТЕ ЈУРИШ КРОЗ ПОЛАРНУ НОЋ

Октобра месеца 1944. године, за време зимских поларних ноћи, једна совјетска ескадрила Северне флоте пловила је суrowим и немирним Баренцовим морем. Торпедни чамаци и десантни бродови са поморском пешадијом напредовали су претходних дана дуж мурманске обале и ноћу су се преко Рибарског полуострва опрезно увлачили у фјорд Варангер, на самој граници Совјетског Савеза и Норвешке. Ледени ветар беснео је преко палуба бродова на којима су дежурале топовске посаде. Несносна бура која овде на Баренцовом мору никад не престаје, одвлачила је бродове из конвоја ескадре и бацала их према хридима.

Заштитни брод поручника Успенског пловио је на левом боку десантне ескадриле. Његов је задатак био да први продре у луку фјорда Варангер, збуни непријатеља и прими на себе ватру немачке обалске одбране тешко омогући искрцавање поморске пешадије. Одавде је после тога требало продужити за Потсамо и напасти делове немачке Шесте планинске ловачке армије, која се овде сакупила после одступања.

Очи морнара навикле на поларну светлост, која се овде види као полутама, брзо су осматрале обалу. Чинило им се као да је опустела у стихији, док су бродови не чујо клизили кроз критичну зону. Поручник Успенски и морнар Георгиј Курбатов стајали су такође на палуби. Обале фјорда личиле су им из огромна клешта која прете да се затворе.

Рефлектори су ослепели

Аутоматичари су истрчали на палубе бродова. Припремили су се за јуриш кроз поларну ноћ. Одједном као да је синуло сунце, затим још једном. Два немачка рефлектора укрстила су своју снажну светлост у огроман сноп, који је неколико тренутака лутао фјордом. Онда је осветљен заштитни брод. Одједном је пуцањ топа. Морнар Курбатов се тог тренутка нашао на прамчаном типу. Опалио је и првим зрном потпуно разио рефлектор. Светлосни сноп другог рефлектора и даље је био прикован за брод. У следећем моменту провалио се још један пуцањ. Курбатов је ослепио и други рефлектор.

Са обале су грунуле непријатељске батерије. Светлећа зрна су летела изнад брода. Морнар Курбатов, иначе бродски машиниста, појурio је према кормилу и пуном брзином повезао брод према луци фјорда. Непријатељ је био збуњен. Обалске батерије су сипале челик, али је Курбатов сјајно маневрисао бродом и успео да се пробие кроз теснац, остављајући немачке батерије за собом да бесциљно туку.

Са супротне обале блеснуо је још један непријатељски рефлектор осветљавајући десантне бродове чије су палубе биле крцате

тим је одјекнула потмула експлозија и изнад луке се појавила огромна пламена бутина. Поларна ноћ се претворила у дан. Курбатов је запалио бензинско складиште

повску ватру на непријатеља.

Водила се битка за границу Совјетског Савеза и Норвешке. Фјорд Варангер је кључао од борбе. Немци су сада тукли заштитни брод

жао га да га бура не баца у ледену воду.

Иако тешко рањен Курбатов је успео да поправи крму и брод је опет кренуо. Курбатов је вешто маневрисао. Борио се за посаду брода, која је сву наду полагала у његову вештину и храброст. Бура их је бацала по узбураном фјорду, зрна немачких топова подизала су ерупције воде око брода. Хладноћа је појачавала бол у рањеној руци. Свеср га је почела напуштати. Курбатов је чинио последње напоре да исплени с бродом на отворено море. Када су стигли на пучину Баренцовог мора, он је пао онесвешћен. У болници је сазнао да је његов брод ове драматичне ноћи у Варангер фјорду добио 200 погодака.

Неколико дана после ових догађаја, на дан прославе октобарске револуције, совјетски радио и штампа објавили су да је морнар Георгиј Дмитријевич Курбатов проглашен херојем Совјетског Савеза за подвиге који су допринели да се ослободи совјетско-норвешка граница у Варангер фјорду. Командант брода поручник Успенски први му је честитао за Орден хероја.

После изласка из болнице Курбатов је наставио пловидбу и борбе у Балтичком мору. Његово мајсторство и вештина у маневрисању бродом одиграли су пресудну улогу у још неколико победа. Учествовао је у тотпању осам немачких ратних бродова, а вештим управљањем бродом избегао много пута хватање. Одлично је познавао обалске морске трупе Северног мора, Балтика и Баренцовог мора. Тако је Георгиј Курбатов цео други светски рат провео у поморским биткама под најтежим условима северних мора.

После рата вратио се у свој родни Елец где и данас живи. Радио је на рационализацији покретних прикључака за тешке аутомобиле МАЗ, а по његовим нацртима израђени су амортизери за многе пољопривредне машине и аутомобилску индустрију.



и пламен је осветљавао непријатељске положаје. Храбрени овим подвигом борци су се искрцали на обалу фјорда и брзо је заузимали док је непријатељ осветљен пламеном бензина бежао пред њима.

Драматична ноћ у фјорду

Док су морнари тако јуришали, са друге обале јавили су се непријатељски топови и засијали рефлектори. Курбатов се вратио на свој брод, и поново отворио то-

Курбатова, који се пробио у дубину непријатељске одбране. Он је покушао да га извуке из непријатељске ватре. Одједном се брод затресао. Топовско зрно погодило је уређаје радио-станице, а друго разио крму. Курбатов је био тешко рањен. Експлозија га је одбацила на ивицу палубе. Седамнаестогодишњи Уралац Леонид Светланов притрчао му је и задр-

Јесте ли већ чули

да...

... једна од првих дејчјих сликовница била је књига Х. Хофмана „Штривел Петер“ — преведена код нас као „Станко чупавко“ — која је први пут била објављена 1845. године.

... биљка ванила припада породици орхидеја



и пореклом је из Мексика.

... ватерполо је настао у Енглеској. Прве утакмице одигране су седамдесетих година 18. века. У почетку се ова спортска игра звала



„фудбал у води“. Код нас је ватерполо најпре прихватило „Сомборско спортско удружење“ основано 1866. године. Игру су донели сомборски студенти који су се школовали у Будимпешти. Ватерполо су почели играти у Сомбору 1907. године.

... први материјал који је људима послужио као подлога за писање био је по општем мишљењу песак по коме се писало прстом или



штапићем. Грци и Римљани стављали су песак на обрубљене подлоге. Слична направа звана „песоч“ у неким нашим крајевима одржала се у школској употреби све до средине прошлог века.

ИЗА ЛЕЂА „ЗЛАТНЕ БОГИЊЕ“



Из авиона је изишао човек с већом путом торбом у руци. Изгледао је уморан што уосталом није ни чудно јер је допутовао са далеких обала Енглеске. На аеродрому га је дочекао млад човек привлачног осмеха. Представио се као службеник хотела коме је стављено у дужност да сачека госта из Енглеске који је резервисао собу. Узевши од путника торбу, младић му је услужно отворио врата. Како је било запрепашћење путника када се после неколико секунда окренуо и открио да нема ни младића ни његове торбе — није тешко замислити. Запрепашћење се претворило у бес. А како и не би... У торби су се, поред чистог рубља, налазили свежњеве улазница за утакмице које су се имале одржати у оквиру светског шампионата у фудбалу. Вредност улазница износила је неколико милиона динара. Овај догађај, који се услед у Чилеу прве четири године, забележили су готово сви листови у свету.

Трик чилеанског крадљивца само је једна мала опера-

ција у низу многих. Јер, већ је постало систем да се око зелених терена на којима се води борба за титулу првака света и за „златну фудбалску богињу“ окупљају читаве чете малих и великих варалица и крадљиваца.

До јула, када ће у Лондону почети такмичење за правака света у фудбалу за 1966. годину има још прилично времена. Али, срца милиона навијача већ су тамо, на магловитим британским острвима. Али, на Лондон и велике спортске догађаје који ће се у њему одвијати са чежњом помишљају и многобројни љубитељи шепова. „Варалице се спремају да овог лета прикупе у Лондону богату жетву. Њихова мета су сто хиљада иностраних гостију који ће се стећи у Лондону и другим енглеским градовима за време фудбалског шампионата. Варалице, цепароши, препродајци улазница — сви они очекују да ће направити „велике послове“ — писао је ових дана енглески лист „Ново сти света“.

Због свега тога Енглези не лапају главу само око орга-

низације шампионата и дочека гостију из читавог света, већ и око „система безбедности“. Опасност представљају не само домаће варалице већ и незвани гости из иностранства. Ствар није једноставна. Јер, како открити ко је од сто хиљада гостију стварни навијач, а ко крадљивац.

На столовима инспектора и службеника Шкотланд јарда леже гомиле фотографија за ралица и преступника, тражених и добијених из многих земаља. Све фотографије пажљиво се проучавају да би се лица на њима што боље запамтила. И када шампионат почне, на аеродромима и железничким станицама наћи ће се инспектори и полицајци у цивилу. Сваки од њих ће до тада запамтити ликове 60 иностраних преступника за које се верује да ће „посетити“ Енглеску.

Многи од оних на које ће Шкотланд јард приредити праву хајку желе да „ставе руке“ на улазнице за фудбалске сусрете. Иако је одштампано 2,400,000 улазница, хиљаде навијача наћи ће се пред затвореним капијама стадиона

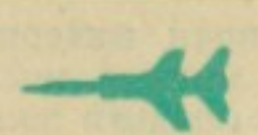
на којима ће се играти најважније, одлучујуће утакмице за титулу првака. У таквим околностима свака улазница у рукама „танкароша“ представља право мало богатство.

У Енглеској, разуме се, добро знају какву вредност представљају улазнице и добро их чувају. Свега неколико људи зна где се оне налазе. „То је највећа фудбалска тајна — тврди Харолд Мејс, један од чиновника одговорних за одржавање шампионата. — Ја немам кључ од сефа и не желим ни да знам где се налази“. Да, знати где се налази кључ не само да представља одговорност већ и опасност. Због тога се за безбедност улазница стара бивши шеф енглеске полиције у Малаји Тим Кели. Зна се само то да је хартија на којој су штампане обојена комбинацијом 126 разних боја. Али, величина улазница, њихова тачна боја и шаре по њима чувају се као највећа тајна.

Иза леђа „златне богиње“ води се прави мали рат.

WALT
DISNEY

МИКИ



ЏОНИ ХАЗАРД



ФРЕНК РОБИН

